

Ainevaldkond: sotsiaalsed

Ainevaldkonna kirjeldus

Sotsiaalsainetes tegeletakse inimese ja ühiskonna toimimisega minevikus ning tänapäeval. Sotsiaalsainete vahendusel kujuneb õpilastes võime näha ühiskonna arengus põhjuslikke jm seoseid ning teha teadlikke valikuid seonduvalt iseenda ja ümbitseva keskkonnaga, lähtudes kehtivatest väärtustest ja moraalinormidest, ning toimida kõlbelse ja vastutustundliku ühiskonnaliikmena ning isiksusena.

Sotsiaalsainete õppega taotletakse, et õpilane:

- omandab adekvaatse enesehinnangu ning teadmisi, oskusi ja hoiakuid, mis toetavad tervikliku ja autonoomse inimese kujunemist, terviseteadlikkuse, tervist tugevdava käitumise ning tervisliku eluviisi;
- omandab tervikliku arusaama ühiskonna nähtustest ja protsessidest ning nende seostest ja mõjust;
- mõistab kultuurilist mitmekesisust ja demokraatia tähtsust ning ühiskonna jätkusuutliku arengu vajalikkust, aktsepteerides erinevusi;
- hindab väärtusi, nagu vabadus, inimväärikus, võrdõiguslikkus, ausus, hoolivus, sallivus, vastutustunne, õiglus ja isamaalisus ning lugupidamine enda, teiste inimeste ja keskkonna vastu.

Ainevaldkonna õppeainete lõiming

Ainevaldkonnasisese lõimingu eesmärgiks on, et õpilane areneks ennast teostavaks terviklikuks isiksuseks, kes suhtub endasse ja teistesse positiivselt, arvestab kaasinimesi, lähtub oma tegevuses üldinimlikest väärtustest, näeb ja mõistab ühiskonnas toimuvat ning tal on oskusi ja valmidust ühiskonnaellu sekkuda ning selles osaleda.

Ajalooõpetuses omandavad õpilased kultuuriruumis orienteerumiseks vajalikke teadmisi oma kodukoha ja maailma minevikust ning kultuuripärandist. Ainekavas eraldi esitatud Eesti ajaloo teemasid käsitletakse põhjalikult ja süsteemselt ning tõmmatakse paralleele maailma ajalooa. Käsitluse põhimõte on liikumine lähemalt kaugemale, alustades kodukoha ajalooa, kus on oluline luua käsitleva teema ja paikadega isiklik seos.

Ajalooõpetusel on kronoloogiline, poliitiline, majanduslik, sotsiaalne, kultuuriline ja ideede mõõde. Põhikoolis tähtsustatakse õpilasele jõukohast, inimesekeskset ajalookäsitlust, eluolu ja kultuuri teiste ajalooõpetuse külgede ees. Maailma ajaloo käsitletakse valitud teemade kaudu, millega ei taotleta ajalooaeriodidest tervikpildi kujunemist. Tähtis on luua sild mineviku ja nüüdisaja ajalooaündmuse ja -nähtuste vahel ning kujundada arusaam, et minevikku pöördumata on raske mõista tänapäeva, nt kriisikollete olemust ning paljusid Eesti ajaloo probleeme.

Ajaloo mõistmisele aitavad kaasa ekskursioonid, õppekäigud, ajaloo- ja ilukirjandus, teater ja kino, meedia, internet, erinevad inimesed ning paigad. Seda kogemust koolis õpituga ühendades kujuneb õpilasel arusaam ajalooa. Õpilaste maailmapilti rikastab ainetevaheline integratsioon ning lähedaste teemade lõimitud käsitlemine, lähtudes erinevatest aspektidest. Ajalooõpetus aitab kaasa teistes õppeainetes õpitava tervikuks sidumisele

Inimeseõpetus lõimib õppesisu kõigis kooliastmetes, toetades õpilase toimetulekut eakaaslaste hulgas, peres, kogukonnas ja ühiskonnas ning aitab õpilasel kujuneda sotsiaalselt küpseks ja teovõimeliseks isiksuseks. Inimeseõpetuse üldeesmärk on aidata kaasa õpilase sotsiaalses elus vajalike toimetulekuoskuste arengule, mille elluviimiseks kujundatakse õpilases terviklikku isiksust, sotsiaalset kompetentsust, terviseteadlikkust ja üldinimlikke väärtusi, nagu ausus, hoolivus, vastutustunne ning õiglus.

Ühiskonnaõpetuses omandavad õpilased sotsiaalse kirjaoskuse: teadmised, oskused, väärtused ja hoiakud ühiskonnas toimimiseks ning vastutustundlike otsuste tegemiseks. Õppeaine üldeesmärk on luua eeldused kodanikudentiteedi ning aktiivse kodaniku kujunemiseks. Inimeseõpetus toetab väärtussüsteemide mõistmist, mõtete, sõnade ja tunnetega kooskõlas elamist, oma valikute põhjendamist ning enda heaolu kõrval teiste arvestamist. Inimeseõpetus kujundab oskust seista vastu kesksete normide rikkumisele.

Kõik sotsiaalvaldkonna ained on toeks, et õpilasel areneks suutlikkus analüüsida oma käitumist ja selle tagajärgi, sobival viisil väljendada oma tundeid, aktsepteerida inimeste erinevusi ning arvestada neid suheldes; ennast kehtestada, seista vastu ebaõiglusele viisil, mis ei kahjusta enda ega teiste huve ega vajadusi. Sotsiaalvaldkonna õppeainete kaudu õpitakse tundma ning järgima ühiskonnas kehtivaid väärtusi, norme ja reegleid, omandatakse teadmisi, oskusi ja hoiakuid sotsiaalselt aktsepteeritud käitumisest ning inimeste vastastikustest suhetest, mis aitavad kaasa tõhusale kohanemisele ja toimetulekule perekonnas, eakaaslaste hulgas, kogukonnas ning ühiskonnas. Sotsiaalainete kaudu kujundatakse alus maailmavaatelise mitmekesisusega arvestamiseks ning valmisolek dialogiks erineva maailmavaate esindajatega.

Sotsiaalainete lõimingu võimalusi teiste ainevaldkondadega

Keel ja kirjandus. Kujundatakse oskust väljendada end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult; lugeda ja mõista erinevaid tekste. Õpilasi juhatakse kasutama kohaseid keelevahendeid, ainealast sõnavara ja väljendusrikast keelt ning järgima õigekeelsusnõudeid. Tähtsustatakse teksti kriitilise analüüsi oskust, meediakirjaoskust, teabe hankimist, selle kriitilist hindamist, tööde vormistamist ning intellektuaalse omandi kaitset.

Võõrkeeled. Sotsiaalainete õppimise kaudu täiendatakse õpilaste teadmisi erinevatest kultuuridest ja traditsioonidest. Õpilasi suunatakse märkama oma kultuuri ja teiste kultuuride erinevusi ning neist lugu pidama. Juhatakse tähelepanu erinevate suhtluskeskkondade reeglitele ning ühiskondlikule mitmekesisusele. Selgitatakse võõrkeelse algupäraga mõisteid, võõrkeeleskust arendatakse ka lisamaterjali otsimisel ja mõistmisel.

Matemaatika. Kujundatakse järgmisi oskusi: ajaarvamine; ressursside plaanimine (aeg, raha); matemaatiline kirjaoskus, arvandmete esitlemine ja tõlgendamine (graafikud, tabelid, diagrammid); oskus probleeme seada ja sobivaid lahendusstrateegiaid leida ning neid rakendada, lahendusideid analüüsida ning tulemuse tõesust kontrollida; oskus loogiliselt arutleda, põhjendada ja tõestada ning väärtustada matemaatilist käsitlust, mõista selle sotsiaalset, kultuurilist ja personaalset tähendust.

Loodusained. Õpitakse mõistma looduskeskkonna ja geograafilise asendi mõju inimühiskonna arengule, inimese arengut ja rahvastikuprotsesse; majanduse ressursse; ühiskonna jätkusuutlikku säästlikku tarbimist, üleilmastumist, globaalprobleemide, sh keskkonnaprobleemide märkamist ja mõistmist ning jätkusuutliku ja vastutustundliku eluviisi väärtustamist.

Tehnoloogia. Käsitletavate teemade kaudu kujundatakse oskust hinnata tehnoloogia rakendamise kaasaegsusi ja võimalusi ja ohte; rakendada nüüdisaegseid tehnoloogiaid tõhusalt ning eetiliselt oma õpi-, töö- ja suhtluskeskkonda kujundades; kasutada tehnovahendeid eesmärgipäraselt ja säästlikult, järgides ohutuse ning intellektuaalomandi kaitse nõudeid.

Kunstiained. Käsitletakse Eesti, Euroopa ja maailma erinevate rahvaste kultuuriteemasid, iluhinnangute muutumist ajas; esteetilist arengut ja eneseteostuse võimalusi, rahvakultuuri ning loomingulist eneseväljendusoskust.

Kehaline kasvatus. Kujundatakse oskust mõista ja väärtustada kehalise aktiivsuse tähtsust tervisliku Kujundatakse oskust mõista ja väärtustada kehalise aktiivsuse tähtsust tervisliku eluviisi osana eri ajastuil; arendatakse sallivat suhtumist kaaslastesse ning koostööpõhimõtteid tervislikku eluviisi järgides.

Üldpädevuste kujundamine ainevaldkonna õppeainetes

Kultuuri- ja väärtuspädevuse kujundamist toetavad kõik ainevaldkonna õppeained erinevate rõhuasetuste kaudu. Näiteks toetavad suutlikkust mõista humanismi, demokraatia ja jätkusuutliku arengu põhiväärtusi ning nendest oma tegutsemises juhinduda ajalugu ja ühiskonnaõpetus; lugupidavat suhtumist erinevatesse maailmavaatelistesse tõekspidamistesse süvendab ajaloo aine. Inimeseõpetus ja ajalugu toetavad ka väärtussüsteemide mõistmist, mõtete, sõnade ja tunnetega kooskõlas elamist, oma valikute põhjendamist ning enda heaolu kõrval teiste arvestamist. Oskust seista vastu keskste normide rikkumisele kujundavad ühiskonnaõpetus ja inimeseõpetus.

Sotsiaalne ja kodanikupädevuse kujundamine toimub eelkõige kokkulepete sõlmimise ja nendest kinnipidamise jälgimise tee. Õppeprotsessi kavandamine on avalik, st õpilased peavad trimestri alguses teadma, mida õpitakse, millised on oodatavad õpitulemused, kuidas toimub hindamine ning millised on hindamiskriteeriumid. Eraldi tähelepanu pööratakse kõikides õppeainetes õpilaste koostööoskuste arendamisele meeskonnas töötamisel. Kooli õpilasesindus (ÕE) on kaasatud kooli juhtkonna töösse (ÕE liikmed osalevad iga kuu esimesel juhtkonna koosolekul). Sõprussidemed eTwinningu kaudu. Kooli vilistlastel, lastevanematel ja teistel asjast huvitatutel pakutakse võimalust anda tunde.

Enesemääratluspädevust - suutlikkust mõista ja hinnata iseennast; hinnata oma nõrku ja tugevaid külgi ning arendada positiivset suhtumist endasse ja teistesse; järgida tervislikke eluviise; lahendada tõhusalt ja turvaliselt iseendaga, oma vaimse, füüsilise, emotsionaalse ning sotsiaalse tervisega seonduvaid ja inimsuhetes tekkivaid probleeme - toetab peamiselt inimeseõpetus, ent rahvusliku, kultuurilise ja riikliku enesemääratluse kujundajana teisedki valdkonna õppeained.

Õpipädevust toetatakse oskuste kujundamise kaudu. Iga sotsiaalvaldkonna õppeaine kujundab suutlikkust organiseerida õpikeskkonda ning hankida õppimiseks vajaminevaid vahendeid ja teavet, samuti oma õppimise planeerimist ning õpitu kasutamist erinevates kontekstides ja probleeme lahendades. Õppetegevuse ja tagasiside kaudu omandavad õppijad eneseanalüüsi oskuse ning suudavad selle järgi kavandada oma edasiõppimist.

Suhtluspädevuse kujundamisel on oluline roll kõigil valdkonna õppeainetel. Suutlikkust ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada erinevates suhtlusolukordades; lugeda ning mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust ning väljendusrikast keelt taotlevad kõik valdkonna õppeained.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus - suutlikkust kasutada erinevaid ülesandeid lahendades matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid kõigis elu- ja tegevusvaldkondades - toetavad kõik valdkonna õppeained.

Ettevõtlikkuspädevuse peamine kujundaja on ühiskonnaõpetus, kuid ka teised valdkonna õppeained. Õpitakse nägema probleeme ja neis peituvaid võimalusi, püstitama eesmärgi, genereerima ideid ning neid teostama; õpitakse initsiatiivikust ja vastutust, tegema eesmärkide saavutamiseks koostööd; õpitakse tegevust lõpule viima, reageerima paindlikult muutustele, võtma arukaid riske ning tulema toime ebakindlusega; õpitakse ideede teostamiseks valida sobivaid ja loovaid meetodeid, mis toetuvad olukorra, enda suutlikkuse ja ressurside adekvaatsele analüüsile ja tegevuse tagajärgede prognoosile ning on kooskõlas eesmärkidega.

Digipädevuse arendamiseks kasutatakse sotsiaalainete õpetamisel kaasaegseid tehnoloogilisi võimalusi. Õpilasi suunatakse õppetöös kasutama nutiseadmeid ning elektroonilisi abivahendeid. Õpilased koostavad ettekandeid, sooritavaid hindelisi ülesandeid ning otsivad õpimaterjale digivahendite abil. Ühtlasi õpetatakse õpilasi suhtuma kriitiliselt kasutatavasse teabesse ning jälgima turvalisuse ja autorikaitse printsiipe. IKT õpetus ja digipädevuste kujundamine toimub Raatuse koolis, kõikides õppeainetes lõimituna õpetajate ühistööna.

Ainevaldkond: sotsiaalsed

INIMESEÕPETUS

I kooliaste

AINEKAVA ÜLDOSA	
Õppeaine nimetus	Inimeseõpetus
Koostaja	Mare Kiisk
Klass	I kooliaste (2. klass, 3. klass)
Õppeaine maht	2. klass – 1 tund nädalas, 35 tundi aastas 3. klass – 1 tund nädalas, 35 tundi aastas
Kogu õpetus lähtub konstruktiivsest sidususest (õppija eeldused, õppekava, õppesisu, õppetegevused, õpitulemused, keskkond, hindamine moodustavad ühtse terviku).	
ÕPPE-KASVATUSEESMÄRGID	
Inimeseõpetuses käsitletakse inimest ja tema sotsiaalset keskkonda tervikuna, integreerides õppesisu kõigis kooliastmeis. Inimeseõpetus toetab õpilase toimetulekut eakaaslaste hulgas, peres, kogukonnas ja ühiskonnas ning aitab õpilasel kujuneda sotsiaalselt küpseks ja teovõimeliseks isiksuseks. Inimeseõpetuse üldeesmärk on aidata kaasa õpilase sotsiaalses elus vajalike toimetulekuoskuste arengule, mille elluviimiseks kujundatakse õpilases terviklikku isiksust, sotsiaalset kompetentsust, terviseteadlikkust ja üldinimlikke väärtusi, nagu ausus, hoolivus, vastutustunne ning õiglus.	
ÕPPESISU	
1. klass	
1. poolaasta	
• Esemete suurus ja raskus. Värvid. Rühmitamine.• Elus ja eluta. Kooliümbruse elus- ja eluta loodusega tutvumine.• Nägemine, kuulmine, kompimine, haistmine ja maitsmine.	
2. poolaasta	
• Vesi ja jää.• Läbipaistev, läbipaistmatu.• Tahked ja vedelad ained.• Looduslikud ja tehismaterjalid.• Praktilised ülesanded ainete ja esemete omaduste mõistmiseks.	
2. klass	
1. poolaasta	
Mina	
• Mina. Minu tegevused. Minu huvialad. Käitumine tänaval. Head kombed.	
Minu pere	
• Minu kodu ja pere. Pereliikmete tööd. Muutused peres. Pidupäevad peres.• Ohud kodus. Häire koolis. Ohud ümbruses.	
Jõulud	
• Jõulukombed. Traditsioonid peres.	
2. poolaasta	
Aeg ja asjad	
• Aeg ja aja mõõtmine. Aja kavandamine.• Asja väärtus ja hind.	
Mina ja kodumaa	
• Eesti Vabariik. Minu kodukoht. Elu linnas ja maal. Eestimaa rikkus.	
Tervis	
• Minu tervis. Hoian oma tervist. Tervislik toiduvalik. Arsti juures.• Ohud tervisele. Esmaabi.	
Lihavõtted	
• Lihavõtted. Kevadpühad. Traditsioonid peres.	

Keskkond

- Mina looduses. Kuidas olla säästlik.

3. klass**1. poolaasta****Mina**

- Mina. Igaühe individuaalsus ja väärtuslikkus. Mina ja endasse suhtumine
- Lapse õigused ja kohustused

Mina ja tervis

- Vaimne ja füüsiline tervis. Tervislik eluviis. Ohud tervisele ja toimetulek ohuolukorras

Mina ja meie

- Minu ja teiste vajadused. Sõbrad ja sõpruse hoidmine. Sallivus. Üksteise eest hoolitsemine ja teiste abistamine
- Ausus ja õiglus. Leppimine. Vabandamine. Oma muredest rääkimine ja tunnete väljendamine. Oskus panna end teise inimese olukorda. Keeldumine kahjulikust tegevusest
- Minu hea ja halb käitumine. Südametunnistus. Käitumisreeglid. Minu käitumise mõju ja tagajärjed
- Liiklusreeglid. Mäng ja töö. Õppimine. Kohustetunne ja vastutus. Meeskonnatöö. Tööjaotus

2. poolaasta**Mina: teave ja asjad**

- Teave ja teabeallikad ning nende kasutamine. Reklaami mõju. Turvaline käitumine meediakeskkonnas
- Raha. Raha teenimine, kulutamine ja laenamine. Vastutus. Oma kulutuste planeerimine

Mina ja kodumaa

- Küla, vald, linn, maakond. Eesti teiste riikide seas. Naaberriigid
- Eesti Vabariigi ja kodukoha sümbolid. Erinevate rahvaste tavad ja kombed. Sallivus

LÕIMING

Algõpetuses kasutatakse kõiki viit lõimingu võimalust (ainetevahelised seosed, ajaline kooskõla, ainete kombineerimine, teemakeskne ehk multidistsiplinaarne, interdistsiplinaarne), et toetada õpilasel tervikliku maailmapildi tekkimist.

Õpetus lähtub üldõppe põhimõtetest, mida toetab interdistsiplinaarne lõiming.

Suund on metateemade käsitlemisele, milleks võivad olla väärtused, pädevused, mõisted.

Eesti keel	Suuline ja kirjalik eneseväljendusoskus, mina ja teised, mina ja koduümbrus, kodukoht Eesti, igapäevaelu, õppimine ja töö, vaba aeg, võõrkeelsed terminid
Loodusõpetus	Inimene, inimese meeled ja avastamine, liikumine, ohutusnõuded, inimese välisehituse kirjeldus, inimene ja inimese elukeskkond, asjad ja materjalid, Eesti kaart – maakondade märkimine, õppekäik kodukohta, Euroopa Liidu kaart, kodukoha elurikkus ja maastikuline mitmekesisus, elu mitmekesisus maal, elukeskkond Eestis
Matemaatika	Ajaühikud, ajaühikute seosed, kell ja kalender, käibivad rahaühikud, rahaühikute seosed, arvnäitajate ja diagrammide lugemine, tõlgendamine, analüüsimine.
Kunst ja muusika	Eneseväljendust toetav teemakohane töö, vastavateemalised laulud
Tööõpetus	Laua katmine kaunistamine ja koristamine, säästlik tarbimine, jäätmete sortimine, oma maakonna rahvuslikud mustrid ja motiivid; oma töö ning selle tulemuste analüüsimine ja hindamine, sobivad rõivad, isikupärased esemed
Kehaline kasvatus	Kehaline aktiivsus, tervislik eluviis, kehaline vormisolek, kehalise aktiivsuse valik
ÜLDPÄDEVUSED	
Igas õppetunnis ilmnevad kõik üldpädevused rohkemal või vähemal määral. Lisaks on igas õppetunnis või õppetsükli üks või mitu pädevust (aine-, valdkonna-, üldpädevus) fookuses. Suund on pädevuste osakaalu suurendamisele võrreldes varasema teemakeskse õpetusega.	
Kultuuri- ja väärtuspädevus	Ausus, hoolivus, sallivus, vastutus, õiglus, lugupidamine enda ja teiste vastu. Austus ja sallivus kaasõpilaste suhtes.
Sotsiaalne ja kodanikupädevus	Teadmised, oskused ja hoiakud sotsiaalselt aktsepteeritud käitumisest ning inimestevahelistest suhetest, mis aitavad kaasa tõhusale kohanemisele ja

	toimetulekule perekonnas, eakaaslaste hulgas ja teistes gruppides
Enesemääratluspädevus	Eesmärkide püstitamine, tulemuste analüüsimine ja võrdlemine.
Õpipädevus	Õppija aktiivsuse rõhutamine, õpitava seostamine eluga.
Suhtluspädevus	Viisakas ja asjakohane eneseväljendus arvestades suhtluspartnereid ja suhtluse turvalisust. ja
Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiapädevus	Diagrammidelt, skeemidelt ja joonistelt andmete lugemine, võrdlemine.
Ettevõtlikkuspädevus	Osalemine ühistegevustes, koostöö.
Digipädevus	Digikeskkonna ohtude teadvustamine ja privaatsuse kaitsmine. Usaldusväärse info leidmine ja säilitamine.
LÄBIVAD TEEMAD	
Elukestev õpe ja karjääri planeerimine	Õpilase kujunemine isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvast õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema mõistlikke kutsevalikuid.
Keskkond ja jätkusuutlik areng	Sotsiaalne aktiivsus, vastutustundlik ja keskkonnateadlik inimene, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele.
Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus	Aktiivne ning vastutustundlik kogukonna- ja ühiskonnaliige, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatusel tähtsust, tunneb end ühiskonnaliikmena ning toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele.
Kultuuriline identiteet	Taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumistaadi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.
Teabekeskond	Teabeteadlik inimene, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat teabekeskonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaks võetud kommunikatsioonieetika järgi.
Tehnoloogia ja innovatsioon	Taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutama oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.
Tervis ja ohutus	Vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terve ühiskonnaliige, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele.
Väärtused ja kõlblus	Ühiskonnas üldtunnustatud väärtuste tundmine ja kõlbluspõhimõtete järgimine koolis ja väljaspool kooli.
ÕPPETEGEVUS	
Õpetus inimeseõpetuses esimeses kooliastmes on sissejuhatus nii inimese- kui ka ühiskonnaõpetuse algtõdedesse, kusjuures rõhk on enese suhestamisel lähiümbrusega enesekohaste ja sotsiaalsete pädevuse kontekstis, kusjuures kõige tähtsamad enesekohased pädevused. Teemade valikul lähtutakse printsüübist, et liigutakse lähemalt kaugemale, kusjuures teemakäsitus on kontsentriiline. Õppe korraldamisel on oluline eakohasus ning varem omandatu arvestamine ja sellega seostamine. Õpet on vaja diferentseerida, arvestades õpilaste eripära, kohaliku eripära ning muutusi ühiskonnas. Õppetegevuse valikul lähtutakse inimeseõpetuse eesmärkidest, arendades õpilaste teadmisi, oskusi ja hoiakuid, kusjuures põhirõhk on hoiakute kujundamisel. Õpe on aine eesmärkidest lähtuvalt õpilase jaoks mõistetav ja tähenduslik ning toetab arusaama õpitava vajalikkusest. Kogu ainekäsitus on võimalikult elulähedane. Õpetuses on vaja kasutada mitmekülgset metoodikat, et õpilased saaksid õppes aktiivselt osaleda. Inimeseõpetuses on metoodiliselt tähtsad kolm valdkonda, arvestades õpilase vanuseastet: • avar metoodiline repertuaar, kasutades aktiivõppemeetodeid: mõistekaardid, vaatlus, loovtööd (nt plakatid, filmid, kollaažid jne), aktiivõppemeetodid (nt arutelud, rollimängud, rühmatööd, paaritööd, juhtumianalüüs jne);	

- individuaalse ja kollektiivse õppe võimaldamine;
- õppe sidumine koolivälise eluga (nt õppekäik, kohtumised erinevate inimestega, vanemate kaasamine jne), kusjuures õppemeetodi valik sõltub konkreetsest õpieesmärgist.

Õpilasi võib aktiveerida ise erinevatest allikatest infot otsima, seda korrastama ja kriitiliselt hindama, kasutades IKT-vahendeid.

ÕPITULEMUSED

2. klass

Mina

2. klassi lõpetaja:

- Kirjeldab oma välimust, huvisid ja tegevusi, mida talle meeldib teha.
- Eristab mehi ja naisi.
- Nimetab, mille poolest ta sarnaneb teistega ja erineb teistest.
- Väärtustab iseennast ja teisi.
- Mõistab viisaka käitumise vajalikkust.

Mina ja tervis

2. klassi lõpetaja:

- Kirjeldab, kuidas oma tervise eest hoolitseda.
- Eristab nakkuslikke ja mittenakkuslikke haigusi.
- Saab aru, et ravimeid võetakse siis, kui ollakse haige, ning teab, et ravimid võivad olla inimese tervisele ohtlikud.
- Kirjeldab tervise hoidmise viise: mitmekesine toit, uni ja puhkus ning liikumine ja sport.
- Teab, et liikumine, puhkus ja tervislik toitumine on tähtsad seoses tervisliku eluviisiga.
- Demonstreerib lihtsamaid esmaabivõtteid.
- Teab hädaabi telefoninumbrit ja oskab kutsuda abi.

Mina ja minu pere

2. klassi lõpetaja:

- Väärtustab oma kodu.
- Jutustab oma pere traditsioonidest.
- Kirjeldab, mille poolest perekonnad erinevad ja sarnanevad.
- Väärtustab oma peret.
- Selgitab lähemaid sugulussuhteid.
- Kirjeldab pereliikmete erinevaid rolle kodus.
- Kirjeldab ja eristab võimalusi, kuidas abistada pereliikmeid kodustes töödes.
- Väärtustab üksteise abistamist ja arvestamist peres.
- Teab oma kohustusi peres.
- Teab inimeste erinevaid töid ja töökohti.
- Oskab tänaval käituda ning ületada sõiduteed ohutult.
- Kirjeldab ohtlikke olukordi ning seda, kuidas seal käituda.
- Kirjeldab ohtlikke kohti ja olukordi kooliteel ja koduümbruses ning valib ohutu tee sihtpunkti.

Mina: aeg ja asjad

2. klassi lõpetaja:

- Eristab aja kulgu ja seisu.
- Planeerib oma päevakava.
- Kirjeldab, kuidas sisustada vaba aega.
- Väärtustab tegevusi, mis on positiivsete tunnete tekkimise allikaks.
- Oskab eristada oma ja võõrast asja ning mõistab, et võõrast asja ei tohi loata võtta.
- Selgitab asjade väärtust.
- Väärtustab ausust asjade jagamisel.

Mina ja kodumaa

2. klassi lõpetaja:

- Tunneb ära Eesti Vabariigi lipu ja vapi.
- Oskab nimetada Eesti Vabariigi pealinna, sünnipäeva ja presidenti.

- Leiab Euroopa kaardilt Eesti.
- Leiab kodukoha Eesti kaardilt.
- Tunneb ära kodukoha sümbolika.
- Nimetab oma kodukoha tuntud inimesi ja paiku.
- Kirjeldab mardi- ja kadripäeva, jõulude ning lihavõttepühade rahvakombeid.
- Väärtustab Eestit, oma kodumaad.

Mina

3. klassi lõpetaja:

- Selgitab endasse positiivse suhtumise tähtsust. Võrdleb oma välimust, huve ja tugevusi kaasõpilaste omadega.
- Väärtustab inimese õigust olla erinev.
- Nimetab enda õigusi ja kohustusi.
- Teab, et õigustega kaasnevad kohustused.

Mina ja tervis

3. klassi lõpetaja:

- Eristab vaimset ja füüsilist tervist.
- Kirjeldab seoseid tervise hoidmise viiside vahel: mitmekesine toitumine, uni ja puhkus ning liikumine.
- Väärtustab tervislikku eluviisi.
- Kirjeldab olukordi ja toob näiteid, kuidas keelduda tegevusest, mis kahjustab tema tervist.
- Nimetab, kelle poole pöörduda erinevate murede korral.

Mina ja meie

3. klassi lõpetaja:

- Nimetab inimese eluks vajalikke olulisi vajadusi ja võrdleb enda vajadusi teiste omadega.
- Kirjeldab omadusi, mis peavad olema heal sõbral, ning hindab ennast nende omaduste järgi.
- Väärtustab sõprust.
- Väärtustab üksteise eest hoolitsemist ja üksteise abistamist.
- Väärtustab leppimise ja vabandamise tähtsust inimsuhetes.
- Nimetab ja kirjeldab inimeste erinevaid tundeid ning toob näiteid olukordadest, kus need tekivad, ning leiab erinevaid viise nendega toimetulekuks.
- Teab abi saamise võimalusi kiusamise ja vägivalla korral.
- Mõistab, et kiusamine on mitteaktsepteeritud käitumine.
- Demonstreerib õpitu olukorras, kuidas keelduda ennastkahjustavast tegevusest.
- Eristab enda head ja halba käitumist.
- Kirjeldab oma sõnadega, mida tähendab vastustundlikkus ja südametunnistus.
- Nimetab üldtunnustatud käitumisreegleid ja põhjendab nende vajalikkust.
- Kirjeldab oma käitumise tagajärgi ja annab neile hinnangu.
- Teab liikluseeskirja, mis tagab tema turvalisuse, ning kirjeldab, kuidas käituda turvaliselt liikluses.
- Eristab tööd ja mängu.
- Selgitab enda õppimise eesmärgi ja toob näiteid, kuidas aitab õppimine igapäevaelus paremini hakkama saada.
- Teab tegureid, mis soodustavad või takistavad keskendumist õppimise ajal, ning kirjeldab oma tegevuse planeerimist nädalas, väärtustades vastutust.
- Väärtustab lubadustest kinnipidamist ja vastutust.
- Teab, kuidas olla hea kaaslane ning kuidas teha koostööd.

Mina: teave ja asjad

3. klassi lõpetaja:

- Kirjeldab erinevate meeltega tajutavaid teabeallikaid.
- Selgitab, kuidas võivad reklaamid mõjutada inimeste käitumist ja otsuseid.
- Teab, et raha eest saab osta asju ja teenuseid ning seda, et raha teenitakse tööga.
- Mõistab oma vastutust asjade hoidmise ja laenamise eest.
- Selgitab, milleks kasutatakse raha ning mis on raha teenimine, hoidmine, kulutamine ja laenamine.
- Kirjeldab, milliseid vajadusi tuleb arvestada taskuraha kulutades ja säästes.

Mina ja kodumaa*3. klassi lõpetaja:*

- Selgitab skeemi järgi haldusüksuste seoseid oma kodukohas.
- Leiab Euroopa kaardilt Eesti ja tema naaberriigid.
- Nimetab Eesti rahvuslikke ja riiklikke sümboleid.
- Kirjeldab Eestis elavate rahvuste tavasid ja kombeid ning austab neid.
- Väärtustab oma kodumaad.

HINDAMINE JA TAGASISIDE

Kasutatakse sõnalisi hinnanguid. Õpilasi teavitatakse õppe-eesmärkidest ja eeldatavatest õpitulemustest õppeperioodi alguses. Õpilast hinnatakse vastavalt vajadusele, lähtudes õppeprotsessist ja tuginedes tema arengule. Õppimist toetava hindamise põhimõttest lähtuvalt hinnatakse seda, milles ollakse eelnevalt õpilasega kokku lepitud. Õppeprotsessi vältel toimub vahetu suuline ja kirjalik edasi- ja tagasisidestamine, milles osaleb aktiivselt ka õpilane (enese- ja vastastikhindamise kaudu). Lapsevanem saab tagasisidet õpilase arengu kohta õpilaspäevikust, arenguvestluste kaudu, Stuudiumist, trimestri tunnistuselt, vestlustest lapsega ja oma lapse töödelt (sh õpimapist).

KASUTATUD KIRJANDUS

http://www.oppekava.ee/index.php/P%C3%B5hikooli_valdkonnaraamat_SOTSIAALAINED

Ainevaldkond: sotsiaalsed

INIMESEÕPETUS

II kooliaste

AINEKAVA ÜLDOSA	
Õppeaine nimetus	Inimeseõpetus (Lions Quest programm)
Koostaja	Merle Saar
Klass	II kooliaste (4. klass)
Õppeaine maht	1 tund nädalas, 35 tundi aastas
ÕPPE-KASVATUSEESMÄRGID	
Lions Questi programm on laste positiivse arengu, kahjulike harjumuste ja mõjude ennetuslik programm. Programm õpetab elamist ja inimeseks olemist turvalises ja hoolivas keskkonnas. Õpetus on isiksusekeskne, rõhk on väärtuskasvatusel. Üldnimelikud väärtused: ausus, austus, respekt, sallivus, hoolivus, vastutus, õiglus, õige ja vale tunnetus, empaatia. Programm on kujundatud nii, et laps õpiks tegema positiivseid otsuseid ja säilitama positiivset enesehinnangut. Lions Quest on programm, mis õpetab lastele igapäevaeluks vajalikke oskusi. Need on: • aktsepteerimine ja vastutuse võtmine;• hea suhtlemisoskus;• eesmärkide seadmine;• suhete tugevdamine;• tervislik elustiil.	
ÕPPESISU	
4. klass Mina ise (3 tundi) • Iseenda tundmaõppimine. Mina ja teised (3 tundi) • Mina klassiruumis. Klassikaaslaste iseloomuomadused – sarnasused ja erinevused. Minu ja kaaslaste unikaalsus.• Minu väärtus. Väärtustame klassikaaslaste poolt jagatud iseloomujooni. Minu muutumine/muutmine (6 tundi) • Minu muutumine – muutuste tundma õppimine.• Minu muutmine – mis juhtub muutes mind.• Murdeiga – aeg, hirmud, rõõmud. Legendid ja tegelikkus.• Noorukiea oskused – tüdrukust sirgub neiu, poisist nooruk. Lapse õigused ja kohustused (4 tundi) • Õigused – reglementeeritud ja kokkuleppelised.• Kohustused – reglementeeritud ja kokkuleppelised.• Head tavad. Kasvuaeg minu kasuks (6 tundi) • Aeg. Noorukiiga, selle füüsiliste ja vaimsete muutuste keskel elamine. Probleemide lahendamise tahe(oskus).• Lubadused, vastutus.• Arvestamine enda ja teiste soovidega, vajadustega.• Minu väärtus ja aja hind.• Soovide ja vajaduste „pingerida“.• Minu sõna, selle hind ja ootused.• Sõnajulgus, sõnaväärtus. Mina ja meie (13 tundi) • Minu vajadused. Kaaslaste vajadused.• Sõbrad, kaaslased. Sõprus. Sallivus.• Arusaamatused, tülid, leppimine, mõistmine, vabandamine, andestamine.• Ühiskonna reeglid. Reeglite vajadus, neist kinni pidamine, selle head, halvad küljed. Käitumise mõju ja tagajärjed.	

- Emotsioonidega positiivne toimetulemine.
- Negatiivsete tunnete „maha laadimine“ kaaslaste hävitamata.
- Vastutustundlik käitumine.
- Iseenda ja kaaslaste austamine, tunnustamine.

LÕIMING	
Eesti keel	Suuline ja kirjalik eneseväljendusoskus, mina ja teised, igapäevaelu, õppimine ja töö, vaba aeg.
Võõrkeel	Teadmised erinevatest kultuuridest ja traditsioonidest, oma ja teiste kultuuride erinevuste mõistmine ning lugupidamine teiste keelte ja kultuuride vastu mitmekultuurilises ühiskonnas; võõrkeeleoskus
Loodusõpetus	Inimese areng ja rahvastikuprotsessid; ühiskonna jätkusuutlikkus, säästlik tarbimine, üleilmastumine, globaalprobleemide, sh keskkonnaprobleemide märkamine ja mõistmine ning jätkusuutliku ja vastutustundliku eluviisi väärtustamine.
Matemaatika	Ajaarvamine; ressursside planeerimine (aeg); matemaatiline kirjaoskus, arvandmete esitlemine ja tõlgendamine (graafikud, tabelid, diagrammid); oskus probleeme püstitada, sobivaid lahendusstrateegiaid leida ja neid rakendada, lahendusideid analüüsida ning tulemuse tõesust kontrollida; oskus loogiliselt arutleda, põhjendada ja tõestada ning väärtustada matemaatilist käsitlust, mõista selle sotsiaalset, kultuurilist ja personaalset tähendust.
Kunst ja muusika	Eesti, Euroopa ja maailma erinevate rahvaste kultuuriteemade käsitlemine, iluhinnangute muutumine ajas; esteetiline areng ja eneseteostus, rahvakultuur ning loominguiline eneseväljendusoskus.
Tööõpetus	Tööturg, kutsesuunitlus ja karjääri planeerimine; oskus hinnata tehnoloogia rakendamise võimalusi ja ohte; rakendada nüüdisaegseid tehnoloogiaid tõhusalt ning eetilisel ja õpi-, töö- ja suhtluskeskkonna kujundamisel.
Kehaline kasvatus	Suutlikkus mõista ja väärtustada kehalise aktiivsuse tähtsust tervisliku eluviisi osana eri ajastuil; arendada sallivat suhtumist kaaslastesse ning koostööpõhimõtteid tervislikku eluviisi järgides.
ÜLDPÄDEVUSED	
Kultuuri- ja väärtuspädevus	Elab oma mõtete, sõnade ja tunnetega kooskõlas, põhjendab oma valikuid ning enda heaolu kõrval arvestab teistega. Oskab seista vastu keskkonna normide rikkumisele.
Sotsiaalne ja kodanikupädevus	Teadmised, oskused ja hoiakud sotsiaalselt aktsepteeritud käitumisest ning inimestevahelistest suhetest, mis aitavad kaasa tõhusale kohanemisele ja toimetulekule perekonnas, eakaaslaste hulgas ja teistes gruppides.
Enesemääratluspädevus	Mõistab ja hindab iseennast; hindab oma nõrku ja tugevaid külgi ning arendab positiivset suhtumist endasse ja teistesse; järgib tervislikke eluviise; lahendab tõhusalt ja turvaliselt iseendaga, oma vaimse, füüsilise, emotsionaalse ning sotsiaalse tervise seonduvaid ja inimsuhetes tekkivaid probleeme.
Õpipädevus	Organiseerib õpikeskkonda ning hangib õppimiseks vajaminevaid vahendeid ja teavet, samuti oma õppimise planeerimist ning õpitu kasutamist erinevates kontekstides ja probleeme lahendades. Õppetegevuse ja tagasiside kaudu omandab õppija eneseanalüüsi oskuse ning suudab selle järgi kavandada oma edasiõppimist.
Suhtluspädevus	Väljendab end erinevates suhtlusolukordades selgelt ja asjakohaselt; loeb ja mõistab teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutab eri kiiki tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili.
Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus	Suudab kasutada matemaatikale omast keelt, sümboleid, meetodeid koolis ja igapäevaelus; suudab kirjeldada ümbritsevat maailma loodusteaduslike mudelite ja mõõtmisvahendite abil ning teha tõenduspõhiseid otsuseid; mõistab loodusteaduste ja tehnoloogia olulisust ja piiranguid; kasutab uusi tehnoloogiaid eesmärgipäraselt.

Ettevõtlikkuspädevus	Õpib nägema probleeme ja neis peituvaid võimalusi, püstitama eesmärke, genereerima ideid ning neid teostama; õpib initsiatiivikut ja vastutust, tegema eesmärkide saavutamiseks koostööd; õpib tegevust lõpule viima, reageerima paindlikult muutustele, võtma arukaid riske ning tulema toime ebakindlusega; õpib ideede teostamiseks valima sobivaid ja loovaid meetodeid, mis toetuvad olukorra, enda suutlikkuse ja ressursside adekvaatsele analüüsile ja tegevuse tagajärgede prognoosile
Digipädevus	Kasutab uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvus ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui ka kogukondades suheldes; leiab ja säilitab digivahendite abil infot ning hindab selle asjakohasust ja usaldusväärsust; osaleb digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel; kasutab probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhtleb ja teeb koostööd erinevates digikeskkondades; on teadlik digikeskkonna ohtudest ning oskab kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti; järgib digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.

ÕPPETEGEVUS

Rõhk on enese suhestamisel lähiümbrusega enesekohaste ja sotsiaalsete pädevuse kontekstis. Õppe korraldamisel on oluline eakohasus ning varem omandatu arvestamine ja sellega seostamine. Õpet on vaja diferentseerida, arvestades õpilaste eripära, kohalikku eripära ning muutusi ühiskonnas. Õppetegevuse valikul lähtutakse Lions Questi programmi eesmärkidest, arendades õpilaste teadmisi, oskusi ja hoiakuid, kusjuures põhirõhk on hoiakute kujundamisel. Õpe on aine eesmärkidest lähtuvalt õpilase jaoks mõistetav ja tähenduslik ning toetab arusaama õpitava vajalikkusest. Kogu ainekäsitus on võimalikult elulähedane. Õpetuses on vaja kasutada mitmekülgset meetodikat, et õpilased saaksid õppes aktiivselt osaleda. Hoiakute kujundamine toimub vaimses õpikeskkonnas üksteist mõistvas õhkkonnas ning on suunatud õpilaste positiivse mõtlemise arendamisele oma arengu- ja toimetulekuvõimaluste üle. Soodne sotsiaalne õpikeskkond toetub eelkõige õpilaste isikupära ja isiklike seisukohtade austamisele, võimaluste tagamisele vabaks arvamuseavalduseks, initsiatiiviks, osalemiseks ja tegutsemiseks nii üksi kui ka koos teistega.

Kasutatavad õpistrateegiad: eesmärgid, kokkulepped, tsitaadid, avatud küsimused, arutelu, seoste loomine, iseseisev töö, grupitöö, rollimängud, analüüs.

ÕPITULEMUSED

4. klassi lõpetaja:

- Järgib elus teatud väärtusi ja põhimõtteid ning on valmis neid vastavalt saadud elukogemustele ümber mõtestama.
- Usaldab oma valikuid.
- Usaldab oma võimet probleeme lahendada hoolimata läbikukkumistest ja raskustest.
- Peab end teistega võrdseks.
- Aktsepteerib seda, et inimestel on erinevad anded, staatus või majanduslik olukord.
- Märkab oma sisemisi tundeid.
- On tähelepanelik teiste tunnete ja vajaduste suhtes.
- Austab iseend ja oma kaaslast.
- Mõistab oma rolli pereliikmena, sõbrana, kaaslasena, õpilasena.
- Püüab leida lahendusi koolis, kodus ja sõpruskonnas tekkinud probleemidele.
- Mõistab oma tundeid ja rakendab saadud teadmisi õigete otsuste tegemisel.

Enesekindlus on sild eesmärgi ja saavutuse vahel.

TAGASISIDE

Õpilased saavad sõnalist tagasisidet. Õppeperioodi alguses teavitatakse õpilasi õppe-eesmärkidest ja eeldatavatest õpitulemustest. Õpilast hinnatakse vastavalt vajadusele, lähtudes õppeprotsessist ja tuginedes tema arengule. Kujundava hindamise põhimõttest lähtuvalt hinnatakse seda, milles ollakse eelnevalt õpilasega kokku lepitud. Õppeprotsessi vältel toimub vahetu suuline ja kirjalik edasi- ja tagasisidestamine, milles osaleb aktiivselt ka õpilane (enese- ja vastastikuhindamise kaudu). Lapsevanem saab tagasisidet õpilase arengu kohta õpilaspäevikut, Stuumiumist, 2 korda õppeaastas tunnistuselt, vestlustest lapsega.

AINEKAVA ÜLDOSA	
Õppeaine nimetus	Inimeseõpetus
Koostaja	Tiina Tirgo
Klass	5. klass
Õppeaine maht	1 tund nädalas, 35 tundi aastas
ÕPPE-KASVATUSEESMÄRGID	
Teises kooliastme inimeseõpetuse aines on keskmes õpilase sotsiaalne pädevus ja sotsiaalsete probleemide ennetamine ning õpilase tervist tugevdav ja väärtustav eluviis. Õpitavat käsitletakse võimalikult igapäevaeluga seonduvalt, kusjuures õppes on olulisel kohal aktiivõpimeetodid. Põhikooli inimeseõpetusega taotletakse, et õpilane tunneb ja väärtustab isiksuse arenemisele ning sotsialiseerumisele kaasa aitavate teadmiste, oskuste ja hoiakute kujunemist järgmistes valdkondades: • enesekohased ja sotsiaalsed oskused; • füüsiline, vaimne, emotsionaalne ja sotsiaalne areng; • tervis ja tervislik eluviis; • turvalisus ja riskikäitumise ennetamine; • üldinimlikud väärtused: ausus, hoolivus, vastutustunne ja õiglus.	
ÕPPESISU	
Tervis (4 tundi). • Tervise olemus: füüsiline, vaimne ja sotsiaalne tervis. Tervisenäitajad. Tervist mõjutavad tegurid. Hea ja halb stress. Keha reaktsioonid stressile. Pingete maandamise võimalused. Tervislik eluviis, selle komponendid (5 tundi). • Tervislik toitumine. Tervisliku toitumise põhimõtted. Toitumist mõjutavad tegurid. Kehaline aktiivsus. Kehalise aktiivsuse vormid. Tervistava kehalise aktiivsuse põhimõtted. Päevakava ning töö ja puhkuse vaheldumine. Uni. Murdeiga ja kehalised muutused (6 tundi). • Murdeiga inimese elukaases. Kehalised ja emotsionaalsed muutused murdeas. Kehaliste muutuste erinev tempo murdeas. Suhtumine kehasse ja oma keha eest hoolitsemine. Suguline küpsus ja soojätkamine. Turvalisus ja riskikäitumine (10 tundi). • Turvaline ning ohutu käitumine koolis, kodus ja õues. Eakaaslaste ning meedia mõju tervise ja ohukäitumise alaseid valikud tehes; iseenda vastustus. Vahendatud suhtlemine. Tõhusad enesekohased ja sotsiaalsed oskused uimastitega seotud situatsioonides. Valikud ja vastutus seoses uimastitega. Tubaka, alkoholi ja teiste levinud uimastite tarbimisega seonduvad riskid tervisele. Haigused ja esmaabi (7 tundi). • Levinumad laste ja noorte haigused. Nakkus- ja mittenakkushaigused. Haigustest hoidumine. HIV, selle levikuteed ja sellest hoidumise võimalused. AIDS. Esmaabi põhimõtted. Esmaabi erinevates olukordades. Käitumine õnnetusjuhtumi korral. Keskkond ja tervis (3 tundi). • Tervislik elukeskkond. Tervislik õpikeskkond. Tervis heaolu tagajana.	
LÕIMING	
Eesti keel	Suulise ja kirjaliku eneseväljendusoskuse arendamine.
Geograafia	Erinevad riigid ja rahvad ning nende kombed – tolerantsus.
Ühiskonnaõpetus	Vastutus seoses valikutega, erinevad grupid ja rollid, rollide suhtelisus ja kokkuleppelisus, uimastite tarvitamise mõju, soorollid ja – stereotüübid ning nende mõju inimese käitumisele.
Bioloogia, loodusõpetus	Inimese arengut ja kasvamist mõjutavad tegurid, varane ja hiline küpsemine, suguküpsus, soojätkamine, uimastid ja nende toime;
Muusikaõpetus	Erinevad muusikažanrid – erinevad inimesed, tolerantsus; muusika kui vaba aja veetmise viis ja lõõgastus.
Kunstiõpetus	Kunstiline ja käeline tegevus kui lõõgastus ja eneseleidmise ja väljendamise viis.

Kehaline kasvatus	Kehaline aktiivsus, tervislik eluviis, rõõm kehalisest aktiivsusest ja selle mõju enesehinnangule.
Arvutiõpetus	Info ja abi otsimine, erinevad portaalid, usaldusväärne info ja selle õige kasutamine.
Võõrkeeled (inglise keel)	Erinevate võõrkeelsete õppematerjalide kasutamine ja näitlikest vahenditest (internetis leiduvad lühifilmid, skeemid, esitlused) aru saamine, emakeelde tõlkimine ja lihtsustamine.
ÜLDPÄDEVUSED	
Kultuuri- ja väärtuspädevus	Inimeseõpetus toetab väärtussüsteemide mõistmist, mõtete, sõnade ja tunnetega kooskõlas elamist, oma valikute põhjendamist ning enda heaolu kõrval teiste arvestamist. Inimeseõpetus kujundab oskust seista vastu keskkete normide rikkumisele.
Sotsiaalne ja kodanikupädevus	Teadmised, oskused ja hoiakud sotsiaalselt aktsepteeritud käitumisest ning inimestevahelistest suhetest, mis aitavad kaasa tõhusale kohanemisele ja toimetulekule perekonnas, eakaaslaste hulgas ja teistes gruppides
Enesemääratluspädevus	Suutlikkus mõista ja hinnata iseennast; hinnata oma nõrku ja tugevaid külgi ning arendada positiivset suhtumist endasse ja teistesse; järgida tervislikke eluviise; lahendada tõhusalt ja turvaliselt iseendaga, oma vaimse, füüsilise, emotsionaalse ning sotsiaalse tervisega seonduvaid ja inimsuhetes tekkivaid probleeme.
Õpipädevus	Õpipädevust toetatakse oskuste kujundamise kaudu. Iga sotsiaalvaldkonna õppeaine kujundab suutlikkust organiseerida õpikeskkonda ning hankida õppimiseks vajaminevaid vahendeid ja teavet, samuti oma õppimise planeerimist ning õpitu kasutamist erinevates kontekstides ja probleeme lahendades. Õppetegevuse ja tagasiside kaudu omandavad õppijad eneseanalüüsi oskuse ning suudavad selle järgi kavandada oma edasiõppimist.
Suhtluspädevus	Suutlikkust ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada erinevates suhtlusolukordades; lugeda ning mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; inimeseõpetus väärtustab õigekeelsust ning väljendusrikast keelt.
Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus	Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus – suutlikkust kasutada erinevaid ülesandeid lahendades matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid kõigis elu- ja tegevusvaldkondades seda toetab ka inimeseõpetuse aine.
Ettevõtlikkuspädevus	Õpitakse nägema probleeme ja neis peituvaid võimalusi, püstitama eesmärgi, genereerima ideid ning neid teostama; õpitakse initsiatiivikust ja vastutust, tegema eesmärkide saavutamiseks koostööd; õpitakse tegevust lõpule viima, reageerima paindlikult muutustele, võtma arukaid riske ning tulema toime ebakindlusega; õpitakse ideede teostamiseks valida sobivaid ja loovaid meetodeid, mis toetuvad olukorra, enda suutlikkuse ja ressursside adekvaatsele analüüsile ja tegevuse tagajärgede prognoosile ning on kooskõlas eesmärkidega.
Digipädevus	Digipädevuse arendamiseks kasutatakse sotsiaalainete õpetamisel kaasajaseid tehnoloogilisi võimalusi. Õpilasi suunatakse õppetöös kasutama nutiseadmeid ning elektroonilisi abivahendeid. Õpilased koostavad ettekandeid, sooritavaid hindelisi ülesandeid ning otsivad õpimaterjale digivahendite abil. Ühtlasi õpetatakse õpilasi suhtuma kriitiliselt kasutatavasse teabesse ning jälgima turvalisuse ja autorikaitse printsiipe. IKT õpetus ja digipädevuste kujundamine toimub Raatuse koolis, kõikides õppeainetes lõimituna õpetajate ühistööna.
ÕPPETEGEVUS	
Õppe korraldamisel on oluline eakohasus ning varem omandatu arvestamine ja sellega seostamine. Õppetegevuses arvestatakse õpilaste eripäruga ning ühiskonna muutustega. Õppetegevuse valikul lähtutakse inimeseõpetuse eesmärkidest, arendades õpilaste teadmisi, oskusi ja hoiakuid, kusjuures põhirõhk on hoiakute kujundamisel. Õpe on aine eesmärkidest lähtuvalt õpilase jaoks mõistetav ja tähenduslik ning toetab arusaama õpitava vajalikkusest. Kogu ainekäsitus on võimalikult elulähedane. Õpetuses kasutatakse mitmekülgset meetodikat, et õpilased saaksid õppes aktiivselt osaleda.	

Inimeseõpetuses on metoodiliselt tähtsad kolm valdkonda, arvestades õpilase vanuseastet:

- avar metoodiline repertuaar, kasutades aktiivõppemeetodeid: mõistekaardid, vaatlus, loovtööd (nt plakadid, voldikud jne), aktiivõppemeetodid (nt arutelud, rollimängud, rühmatööd, paaristööd, juhtumianalüüs jne);
- individuaalse ja kollektiivse õppe võimaldamine;
- õppe sidumine koolivälise eluga (nt õppekäik, kohtumised erinevate inimestega jne), kusjuures õppemeetodi valik sõltub konkreetsest õpieesmärgist ja õpilastest.

Õpilasi aktiveeritakse ise erinevatest allikatest infot otsima, seda korrastama ja kriitiliselt hindama, kasutades erinevaid IKT-vahendeid.

ÕPITULEMUSED

5. klassi lõpetaja:

- kirjeldab, millised kehalised ja emotsionaalsed muutused toimuvad murdeas, aktsepteerides nende individuaalsust;
- kirjeldab, mis on füüsiline, vaimne ja sotsiaalne tervis, ning arvestab tervisliku eluviisi komponente igapäevaelus;
- kirjeldab uimastite tarbimisega kaasnevaid riske ja väärtustab tervislikku elu uimastiteta; demonstreerib õpituatsioonis, kuidas keelduda ennast ja teisi kahjustavast tegevusest;
- teab ja oskab õpituatsioonis leida erinevaid lahendusviise otsuste langetamisel;
- teab, kuidas toimida ohuolukorras, oskab õpituatsioonis abi kutsuda ning valdab peamisi esmaabivõtteid;
- kirjeldab tegevusi, mis muudavad tema elukeskkonna turvaliseks ja tervist tugevdavaks.

HINDAMINE JA TAGASISIDE

Hindamine inimeseõpetuses tähendab konkreetsete õpitulemuste saavutatuse ja õppija arengu toetamist. Tagasisidet õpitulemustest ja õpilase arengust antakse läbi sõnaliste hinnangute. Kokkuvõtvat hinnangut poolaasta tulemuste kohta antakse kaks korda õppeaastas (jaanuaris ja mais).

Inimeseõpetuses antakse sõnalisi hinnanguid õpilase omandatud teadmiste ja enesekohaste ning sotsiaalsete oskuste kohta.

Nõutava positiivse soorituse taseme igale tööle (suuline või kirjalik) seab õpetaja ja teavitab sellest õpilasi õppeaasta ja 2. poolaasta alguses ning vahetult enne töö/ülesande tegemist.

Igas teema blokis on vähemalt üks kokkuvõtlik töö (suuline või kirjalik), mille eesmärk on, et õpilane oleks läbinud antud teema ja mis peab olema sooritatud positiivselt. Ebaõnnestunud töö (suuline või kirjalik) korral tagastab õpetaja töö õpilasele koos parandus ettepanekutega ja õpilane peab töö uuesti esitama/sooritama 10 koolipäeva jooksul (kui see pole võimalik, siis peab tegema õpetajaga eraldi kokkuleppe).

Kokkuvõtvast poolaasta hinnangust kajastub, kuidas õpilane on läbitud teemasid omandanud ning kuidas on arenenud tema enesekohased ja sotsiaalsed oskused.

Õpitulemuste kontrollimise vormid on mitmekesised, sisaldades nii suulisi, kirjalikke kui ka praktilisi ülesandeid.

Suuliste ja kirjalike ülesannete puhul õpilane:

- selgitab ning kirjeldab mõistete sisu ja nende seoseid;
- selgitab oma arvamusi, hinnanguid, seisukohti ja suhtumisi, seostades neid omandatud teadmistega;
- eristab, rühmitab, võrdleb ja analüüsib olukordi, seisundeid, tegevusi ning tunnuseid lähtuvalt õpitulemustest;
- demonstreerib faktide, mõistete ning seaduspärasuste tundmist lähtuvalt õpiülesannete sisust.

Praktiliste ülesannete puhul õpilane:

- rakendab teoreetilisi teadmisi praktilises õpituatsioonis;
- demonstreerib õpitulemustes määratud oskusi õpituatsioonis;
- kirjeldab õpitulemustes määratud teadmiste ja oskuste rakendamist igapäevaelus.

KASUTATUD KIRJANDUS

www.inimeseopetus.eu

www.tai.ee

www.terviseinfo.ee

www.toitumine.ee

AINEKAVA ÜLDOSA	
Õppeaine nimetus	Inimeseõpetus
Koostaja	Tiina Tirgo
Klass	6. klass
Õppeaine maht	1 tund nädalas, 35 tundi aastas
ÕPPE-KASVATUSEESMÄRGID	
Inimeseõpetusega taotletakse, et õpilane: väärtustab enda ja teiste positiivseid iseloomujooni ja omadusi ning sõprust ja armastust vastastikuse toetuse ning usalduse allikana; väärtustab hoolivust, ausust, õiglust ja vastutustunnet ning kirjeldab tõhusaid sotsiaalseid oskusi igapäevaelus: üksteise aitamist, jagamist, hoolitsemist ja koostööd; kirjeldab uimastite tarbimisega kaasnevaid riske ja väärtustab tervislikku elu uimastiteta; demonstreerib õpituatsioonis, kuidas keelduda ennast ja teisi kahjustavast tegevusest; kirjeldab, millised kehalised ja emotsionaalsed muutused toimuvad murdeas; kirjeldab enesehinnangu parandamise ning enesekontrolli tegemise võimalusi ja tähtsust igapäevasuhetes, väärtustab inimeste erinevusi ning oskab teisi arvestada; kirjeldab ja selgitab konfliktide võimalikke põhjusi ning oskab eristada tõhusaid ja mittetõhusaid konfliktide lahenduse viise; demonstreerib õpituatsioonis, kuidas aktiivselt kuulata ja kehtestavalt käituda; väärtustab tervist ja tervislikku eluviisi ning arvestab tervisliku eluviisi komponente igapäevaelus; teab, kuidas toimida ohuolukorras, ning oskab õpituatsioonis abi kutsuda; kirjeldab tegevusi, mis muudavad tema elukeskkonna turvaliseks ja tugevdavad tervist.	
ÕPPESISU	
Mina ja suhtlemine (5 tundi) Enesse uskumine. Enesehinnang. Eneseanalüüs. Enesekontroll. Oma väärtuste selgitamine. Suhtlemine teistega (10 tundi) Suhtlemise komponendid. Verbaalne ja mitteverbaalne suhtlemine. Aktiivne kuulamine. Tunnete väljendamine. Eneseavamine. Eelarvamused. Kehtestav, agressiivne ja alistuv käitumine. Ei ütlemine ennast ja teisi kahjustava käitumise puhul. Suhted teistega (9 tundi) Tõhusad sotsiaalsed oskused: üksteise aitamine, jagamine, koostöö ja hoolitsemine. Sallivus enda ja teiste vastu. Hoolivus. Sõprussuhted. Usaldus suhetes. Empaatia. Vastutus suhetes. Kaaslaste mõju ja surve. Erinevuste ja mitmekesisuse väärtustamine. Isikute iseärasused. Soolised erinevused. Erivajadustega inimesed. Positiivsed jooned ja omadused endas ning teistes, nende märkamine. Otsustamine, konfliktid ja probleemilahendus (8 tundi) Otsustamine ja probleemide lahendamine. Erinevate käitumisviiside leidmine probleeme lahendades. Tagajärgede arvestamine probleemilahenduses. Vastutus otsustamisel. Konfliktide olemus ja põhjused. Tõhusad ja mittetõhusad konfliktide lahendamise teed. Positiivne mõtlemine (3 tundi) Positiivsed jooned ja omadused endas ning teistes, nende märkamine.	
LÕIMING	
Eesti keel	Suulise ja kirjaliku eneseväljendusoskuse arendamine.
Geograafia	Erinevad riigid ja rahvad ning nende kombed – tolerantus.
Ühiskonnaõpetus	Vastutus seoses valikutega, erinevad grupid ja rollid, rollide suhtelisus ja kokkuleppelisus, uimastite tarvitamise mõju, soorollid ja – stereotüübid ning nende mõju inimese käitumisele.
Bioloogia, loodusõpetus	Inimese arengut ja kasvamist mõjutavad tegurid, varane ja hiline küpsemine, suguküpsus, soojätkamine, uimastid ja nende toime;
Muusikaõpetus	Erinevad muusikažanrid – erinevad inimesed, tolerantus; muusika kui vaba aja veetmise viis ja lõõgastus.

Kunstiõpetus	Kunstiline ja käeline tegevus kui lõõgastus ja eneseleidmise ja väljendamise viis. Erinevate loominguliste ülesannete puhul kasutab õpilane kunstilist eneseväljendust.
Kehaline kasvatus	Kehaline aktiivsus, tervislik eluviis, rõõm kehalisest aktiivsusest ja selle mõju enesehinnangule.
Arvutiõpetus	Info ja abi otsimine, erinevad portaalid, usaldusväärne info ja selle õige kasutamine. Interneti ohud ja turvaline käitumine internetis.
Võõrkeeled (inglise keel)	Erinevate võõrkeelsete õppematerjalide kasutamine ja näitlikest vahenditest (internetis leiduvad lühifilmid, skeemid, esitlused) aru saamine, emakeelde tõlkimine ja lihtsustamine.
ÜLDPÄDEVUSED	
Kultuuri- ja väärtuspädevus	Inimeseõpetus toetab väärtussüsteemide mõistmist, mõtete, sõnade ja tunnetega kooskõlas elamist, oma valikute põhjendamist ning enda heaolu kõrval teiste arvestamist. Inimeseõpetus kujundab oskust seista vastu keskkete normide rikkumisele.
Sotsiaalne ja kodanikupädevus	Teadmised, oskused ja hoiakud sotsiaalselt aktsepteeritud käitumisest ning inimestevahelistest suhetest, mis aitavad kaasa tõhusale kohanemisele ja toimetulekule perekonnas, eakaaslaste hulgas ja teistes gruppides
Enesemääratluspädevus	Suutlikkus mõista ja hinnata iseennast; hinnata oma nõrku ja tugevaid külgi ning arendada positiivset suhtumist endasse ja teistesse; järgida tervislikke eluviise; lahendada tõhusalt ja turvaliselt iseendaga, oma vaimse, füüsilise, emotsionaalse ning sotsiaalse tervisega seonduvaid ja inimsuhetes tekkivaid probleeme.
Õpipädevus	Õpipädevust toetatakse oskuste kujundamise kaudu. Iga sotsiaalvaldkonna õppeaine kujundab suutlikkust organiseerida õpikeskkonda ning hankida õppimiseks vajaminevaid vahendeid ja teavet, samuti oma õppimise planeerimist ning õpitu kasutamist erinevates kontekstides ja probleeme lahendades. Õppetegevuse ja tagasiside kaudu omandavad õppijad eneseanalüüsi oskuse ning suudavad selle järgi kavandada oma edasiõppimist.
Suhtluspädevus	Suutlikkust ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada erinevates suhtlusolukordades; lugeda ning mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; inimeseõpetus väärtustab õigekeelsust ning väljendusrikast keelt.
Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus	Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus – suutlikkust kasutada erinevaid ülesandeid lahendades matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid kõigis elu- ja tegevusvaldkondades seda toetab ka inimeseõpetuse aine.
Ettevõtlikkuspädevus	Õpitakse nägema probleeme ja neis peituvaid võimalusi, püstitama eesmärged, genereerima ideid ning neid teostama; õpitakse initsiatiivikust ja vastutust, tegema eesmärkide saavutamiseks koostööd; õpitakse tegevust lõpule viima, reageerima paindlikult muutustele, võtma arukaid riske ning tulema toime ebakindlusega; õpitakse ideede teostamiseks valida sobivaid ja loovaid meetodeid, mis toetuvad olukorra, enda suutlikkuse ja ressursside adekvaatsele analüüsile ja tegevuse tagajärgede prognoosile ning on kooskõlas eesmärkidega.
Digipädevus	Digipädevuse arendamiseks kasutatakse sotsiaalainete õpetamisel kaasaegseid tehnoloogilisi võimalusi. Õpilasi suunatakse õppetöös kasutama nutiseadmeid ning elektroonilisi abivahendeid. Õpilased koostavad ettekandeid, sooritavaid hindelisi ülesandeid ning otsivad õpimaterjale digivahendite abil. Ühtlasi õpetatakse õpilasi suhtuma kriitiliselt kasutatavasse teabesse ning jälgima turvalisuse ja autorikaitse printsiipe. IKT õpetus ja digipädevuste kujundamine toimub Raatuse koolis, kõikides õppeainetes lõimituna õpetajate ühistööna.
ÕPPETEGEVUS	
Õppe korraldamisel on oluline eakohasus ning varem omandatu arvestamine ja sellega seostamine. Õppetegevuses arvestatakse õpilaste eripäraga ning ühiskonna muutustega. Õppetegevuse valikul lähtutakse inimeseõpetuse eesmärkidest, arendades õpilaste teadmisi, oskusi ja hoiakuid,	

kusjuures põhirõhk on hoiakute kujundamisel. Õpe on aine eesmärkidest lähtuvalt õpilase jaoks mõistetav ja tähenduslik ning toetab arusaama õpitava vajalikkusest. Kogu ainekäsitus on võimalikult elulähedane. Õpetuses kasutatakse mitmekülgset metoodikat, et õpilased saaksid õppes aktiivselt osaleda.

Inimeseõpetuses on metoodiliselt tähtsad kolm valdkonda, arvestades õpilase vanuseastet:

- avar metoodiline repertuaar, kasutades aktiivõppemeetodeid: mõistekaardid, vaatlus, loovtööd (nt plakatid, voldikud jne), aktiivõppemeetodid (nt arutelud, rollimängud, rühmatööd, paaristööd, juhtumianalüüs jne);
- individuaalse ja kollektiivse õppe võimaldamine;
- õppe sidumine koolivälise eluga (nt õppekäik, kohtumised erinevate inimestega jne), kusjuures õppemeetodi valik sõltub konkreetsest õpieesmärgist ja õpilastest.

Õpilasi aktiveeritakse ise erinevatest allikatest infot otsima, seda korrastama ja kriitiliselt hindama, kasutades erinevaid IKT-vahendeid.

ÕPITULEMUSED

6. klassi lõpetaja:

- kirjeldab enesehinnangu, enesekontrolli ning eneseanalüüsi võimalusi ja olulisust igapäevasuhtes, väärtustab inimeste erinevusi ning oskab teisi arvestada, demonstreerides seda õpituatsioonis;
- väärtustab enda ja teiste positiivseid iseloomujooni ja omadusi ning sõprust ja armastust vastastikuse toetuse ning usalduse allikana;
- väärtustab hoolivust, ausust, õiglust ja vastutustunnet ning kirjeldab tõhusaid sotsiaalseid oskusi igapäevaelus: üksteise aitamist, jagamist, hoolitsemist ja koostööd;
- kirjeldab ja selgitab konfliktide võimalikke põhjusi ning oskab eristada tõhusaid ja mittetõhusaid konfliktide lahenduse viise; demonstreerib, kuidas õpituatsioonis tõhusalt verbaalselt oma tundeid väljendada, aktiivselt kuulata ja kehtestavalt käituda;
- teab ja oskab õpituatsioonis leida erinevaid lahendusviise otsuste langetamisel.

HINDAMINE JA TAGASISIDE

Hindamine inimeseõpetuses tähendab konkreetsete õpitulemuste saavutatuse ja õppija arengu toetamist. Tagasisidet õpitulemustest ja õpilase arengust antakse läbi sõnaliste hinnangute. Kokkuvõtvat hinnangut poolaasta tulemuste kohta antakse kaks korda õppeaastas (jaanuaris ja mais).

Inimeseõpetuses antakse sõnalisi hinnanguid õpilase omandatud teadmiste ja enesekohaste ning sotsiaalsete oskuste kohta.

Nõutava positiivse soorituse taseme igale tööle (suuline või kirjalik) seab õpetaja ja teavitab sellest õpilasi õppeaasta ja 2. poolaasta alguses ning vahetult enne töö/ülesande tegemist.

Igas teema blokis on vähemalt üks kokkuvõtlik töö (suuline või kirjalik), mille eesmärk on, et õpilane oleks läbinud antud teema ja mis peab olema sooritatud positiivselt. Ebaõnnestunud töö (suuline või kirjalik) korral tagastab õpetaja töö õpilasele koos parandus ettepanekutega ja õpilane peab töö uuesti esitama/sooritama 10 koolipäeva jooksul (kui see pole võimalik, siis peab tegema õpetajaga eraldi kokkuleppe).

Kokkuvõtvas poolaasta hinnangus kajastub, kuidas õpilane on läbitud teemasid omandanud ning kuidas on arenenud tema enesekohased ja sotsiaalsed oskused.

Õpitulemuste kontrollimise vormid on mitmekesised, sisaldades nii suulisi, kirjalikke kui ka praktilisi ülesandeid.

Suuliste ja kirjalike ülesannete puhul õpilane:

- selgitab ning kirjeldab mõistete sisu ja nende seoseid;
- selgitab oma arvamusi, hinnanguid, seisukohti ja suhtumisi, seostades neid omandatud teadmistega;
- eristab, rühmitab, võrdleb ja analüüsib olukordi, seisundeid, tegevusi ning tunnuseid lähtuvalt õpitulemustest;
- demonstreerib faktide, mõistete ning seaduspärasuste tundmist lähtuvalt õpiülesannete sisust.

Praktiliste ülesannete puhul õpilane:

- rakendab teoreetilisi teadmisi praktilises õpituatsioonis;
- demonstreerib õpitulemustes määratud oskusi õpituatsioonis;

kirjeldab õpitulemustes määratud teadmiste ja oskuste rakendamist igapäevaelus.

KASUTATUD KIRJANDUS

www.inimeseopetus.eu

www.tai.ee

www.terviseinfo.ee

INIMESEÕPETUS

III kooliaste

AINEKAVA ÜLDOSA	
Õppeaine nimetus	Inimeseõpetus
Koostaja	Tiina Tirgo
Klass	7. klass
Õppeaine maht	1 ainetund nädalas, 35 ainetundi aastas
ÕPPE-KASVATUSEESMÄRGID	
Inimeseõpetusega taotletakse, et õpilane tunneb ja väärtustab isiksuse arenemisele ning sotsialiseerumisele kaasa aitavate teadmiste, oskuste ja hoiakute kujunemist järgmistes valdkondades: • enesekohased ja sotsiaalsed oskused; • füüsiline, vaimne, emotsionaalne ja sotsiaalne areng; • tervis ja tervislik eluviis; • turvalisus ja riskikäitumise ennetamine; • üldinimlikud väärtused: ausus, hoolivus, vastutustunne ja õiglus.	
ÕPPESISU	
Inimese elukaar ja murdeea koht selles (5 tundi) • Areng ja kasvamine. Arengut ja kasvamist mõjutavad tegurid. Inimese elukaar. Murde- ja noorukiea koht elukaares. • Inimene oma elutee kujundajana. Enesekasvatuse alused ja võimalused. Vastutus seoses valikutega. Inimese mina (6 tundi) • Minapilt ja enesehinnang. Eneseanalüüs: oma iseloomujoonte, huvide, võimete ja väärtuste määramine. • Konfliktide vältimine ja lahendamine. Inimene ja rühm (7 tundi) • Erinevad rühmad ja rollid. Rollide suhtelisus ja kokkuleppelisus. Reeglid ja normid rühmas. Inimsuhteid toetavad reeglid ja normid. • Rühma kuulumine, selle positiivsed ja negatiivsed küljed. Hoolivus rühmas. Rühma surve ja toimetulek sellega. Sõltumatus, selle olemus. Autoriteet. Turvalisus ja riskikäitumine (7 tundi) • Tõhusad enesekohased ja sotsiaalsed oskused, et vältida riskikäitumist: emotsioonidega toimetulek, enesetunnetamine, kriitiline mõtlemine, probleemide lahendamine, suhtlusoskus. Hakkamasaamine kiusamise ja vägivallega. Erinevad legaalsed ja illegaalsed uimastid. Uimastite tarvitamise lühi- ja pikaajaline mõju. Inimese mina ja murdeea muutused (8 tundi) • Varane ja hiline küpsemine - igapäev oma tempo. • Muutunud välimus. Nooruki põhimured küpsemisperioodil. Suguküpsus. Naiselikkus ja mehelikkus. Soorollid ja soostereotüübid. Lähedus suhetes. Sõprus. Armumine. Käimine. Lähedus ja seksuaalhuvi. Vastutus seksuaalsuhetes ja turvaline seksuaalkäitumine. Õnn (2 tundi) • Toimetulek iseenda ja oma eluga õnne eeldusena.	
LÕIMING	
Eesti keel	Suuline ja kirjalik eneseväljendusoskus. Rahvatarkused, noortekirjanduse näited.
Geograafia	Erinevad riigid ja rahvad ning nende kombes – tolerantsus.
Ühiskonnaõpetus	Vastutus seoses valikutega, erinevad grupid ja rollid, rollide suhtelisus ja kokkuleppelisus, uimastite tarvitamise mõju, soorollid ja – stereotüübid ning nende mõju inimese käitumisele. Sotsiaalsed institutsioonid, mis tegelevad ja vastutavad inimeste turvalise arengu eest, valimisõigus. Iseseisev toimetulek, vastutus.
Bioloogia	Inimese arengut ja kasvamist mõjutavad tegurid, varane ja hiline küpsemine, suguküpsus, soojätkamine, uimastid ja nende toime.

Muusikaõpetus	Erinevad muusikažanrid – erinevad inimesed, tolerantsus; muusika kui vaba aja veetmise viis ja lõõgastus.
Kunstiõpetus	Kunstiline ja käeline tegevus kui lõõgastus ja eneseleidmise ja väljendamise viis.
Kehaline kasvatus	Kehaline aktiivsus, tervislik eluviis, rõõm kehalisest aktiivsusest ja selle mõju enesehinnangule, aus mäng – ausus ja õiglus.
Arvutiõpetus	Info ja abi otsimine, erinevad portaalid, usaldusväärne info ja selle õige kasutamine. Esitluse ja kuldvillaku koostamine.
Võõrkeeled	erinevate rahvaste ja riikide tavad, kombed, seadused.
ÜLDPÄDEVUSED	
Kultuuri- ja väärtuspädevus	Inimeseõpetus toetab väärtussüsteemide mõistmist, mõtete, sõnade ja tunnetega kooskõlas elamist, oma valikute põhjendamist ning enda heaolu kõrval teiste arvestamist. Inimeseõpetus kujundab oskust seista vastu kesksete normide rikkumisele.
Sotsiaalne ja kodanikupädevus	Teadmised, oskused ja hoiakud sotsiaalselt aktsepteeritud käitumisest ning inimestevahelistest suhetest, mis aitavad kaasa tõhusale kohanemisele ja toimetulekule perekonnas, eakaaslaste hulgas ja teistes gruppides
Enesemääratluspädevus	Suutlikkus mõista ja hinnata iseennast; hinnata oma nõrku ja tugevaid külgi ning arendada positiivset suhtumist endasse ja teistesse; järgida tervislikke eluviise; lahendada tõhusalt ja turvaliselt iseendaga, oma vaimse, füüsilise, emotsionaalse ning sotsiaalse tervisega seonduvaid ja inimsuhetes tekkivaid probleeme.
Õpipädevus	Õpipädevust toetatakse oskuste kujundamise kaudu. Iga sotsiaalvaldkonna õppeaine kujundab suutlikkust organiseerida õpikeskkonda ning hankida õppimiseks vajaminevaid vahendeid ja teavet, samuti oma õppimise planeerimist ning õpitu kasutamist erinevates kontekstides ja probleeme lahendades. Õppetegevuse ja tagasiside kaudu omandavad õppijad eneseanalüüsi oskuse ning suudavad selle järgi kavandada oma edasiõppimist.
Suhtluspädevus	Suutlikkust ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada erinevates suhtlusolukordades; lugeda ning mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; inimeseõpetus väärtustab õigekeelsust ning väljendusrikast keelt.
Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus	Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus – suutlikkust kasutada erinevaid ülesandeid lahendades matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid kõigis elu- ja tegevusvaldkondades seda toetab ka inimeseõpetuse aine.
Ettevõtlikkuspädevus	Õpitakse nägema probleeme ja neis peituvaid võimalusi, püstitama eesmärke, genereerima ideid ning neid teostama; õpitakse initsiatiivikust ja vastutust, tegema eesmärkide saavutamiseks koostööd; õpitakse tegevust lõpule viima, reageerima paindlikult muutustele, võtma arukaid riske ning tulema toime ebakindlusega; õpitakse ideede teostamiseks valida sobivaid ja loovaid meetodeid, mis toetuvad olukorra, enda suutlikkuse ja ressursside adekvaatsele analüüsile ja tegevuse tagajärgede prognoosile ning on kooskõlas eesmärkidega.
Digipädevus	Digipädevuse arendamiseks kasutatakse sotsiaalainete õpetamisel kaasaegseid tehnoloogilisi võimalusi. Õpilasi suunatakse õppetöös kasutama nutiseadmeid ning elektroonilisi abivahendeid. Õpilased koostavad ettekandeid, sooritavaid hindelisi ülesandeid ning otsivad õpimaterjale digivahendite abil. Ühtlasi õpetatakse õpilasi suhtuma kriitiliselt kasutatavasse teabesse ning jälgima turvalisuse ja autorikaitse printsiipe. IKT õpetus ja digipädevuste kujundamine toimub Raatuse koolis, kõikides õppeainetes lõimituna õpetajate ühistööna.
ÕPPETEGEVUS	
Kolmandas kooliastmes pööratakse tähelepanu eelkõige õpilase arengu seaduspärasustele, rõhutades eakohaseid arenguülesandeid ja nendega toimetulekut ning õpilase tervise tervikkäsitlust turvalise tervisekäitumise kontekstis. Õppe korraldamisel on oluline eakohasus ning varem omandatu arvestamine ja sellega seostamine.	

Õppetegevuses arvestatakse õpilaste eripärana ning ühiskonna muutustega.

Õppetegevuse valikul lähtutakse inimeseõpetuse eesmärkidest, arendades õpilaste teadmisi, oskusi ja hoiakuid, kusjuures põhirõhk on hoiakute kujundamisel. Õpe on aine eesmärkidest lähtuvalt õpilase jaoks mõistetav ja tähenduslik ning toetab arusaama õpitava vajalikkusest. Kogu ainekäsitus on võimalikult elulähedane.

Õpetuses kasutatakse mitmekülgset metoodikat, et õpilased saaksid õppes aktiivselt osaleda.

Inimeseõpetuses on metoodiliselt tähtsad kolm valdkonda, arvestades õpilase vanuseastet:

- avar metoodiline repertuaar, kasutades aktiivõppemeetodeid: mõistekaardid, vaatlus, loovtööd (nt plakatid, stendid, voldikud jne), aktiivõppemeetodid (nt arutelud, rollimängud, rühmatööd, paaritööd, juhtumianalüüs jne);
- individuaalse ja kollektiivse õppe võimaldamine;
- õppe sidumine koolivälise eluga (nt õppekäik, kohtumised erinevate inimestega jne), kusjuures õppemeetodi valik sõltub konkreetsest õpieesmärgist.

Õpilasi aktiveeritakse ise erinevatest allikatest infot otsima, seda korrastama ja kriitiliselt hindama, kasutades IKT-vahendeid.

ÕPITULEMUSED

7. klassi lõpetaja:

- teab ja oskab kasutada põhilisi enesekasvatuse viise ning analüüsib ennast, seostades seda oma valikutega elus ja väärtustades ennast;
- teab, mis arengumuutused toimuvad murdeas, ja mõistab murdeea eripära teiste eluperioodide seas;
- mõistab seksuaalsuse olemust ja seksuaalse arengu individuaalsust;
- analüüsib riskikäitumist mõjutavaid tegureid ja mõju inimese tervisele ning demonstreerib õpituatsioon, kuidas kasutada tõhusaid enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi riskikäitumisega seotud olukordades;
- kirjeldab rühma mõju inimese käitumisele ning demonstreerib õpituatsioon oskust keelduda tegevusest, mis kahjustab teda ennast ja teisi;
- teab, kuidas luua ja säilitada toetavaid ning lähedasi suhteid; väärtustab sõprust ja armastust vastastikuse toetuse allikana;

HINDAMINE JA TAGASISIDE

Hindamine inimeseõpetuses tähendab konkreetsete õpitulemuste saavutatuse ja õppija arengu toetamist. Kasutatakse mitteeristavat hindamist (arvestatud, mittearvestatud).

Kokkuvõtvat hindamist antakse inimeseõpetuses 2 korda õppeaastas (jaanuaris ja mais). Hindamise peaesmärk on anda õpilasele motiveerivat tagasisidet.

Inimeseõpetuses hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi, kuid ei hinnata hoiakuid ega väärtusi. Hoiakute ja väärtuste kohta antakse õpilasele tagasisidet.

Nõutava arvestusliku soorituse taseme igale tööle (suuline või kirjalik) seab õpetaja ja teavitab sellest õpilasi õppeaasta ja 2. poolaasta alguses ning vahetult enne arvestusliku töö/ülesande tegemist.

Igas teema blokis on vähemalt üks arvestuslik töö, mille eesmärk on, et õpilane oleks läbinud antud teema ja mis peab olema sooritatud positiivselt (tööle märgitud arvestatud). Ebaõnnestunud (mittearvestatud) töö (suuline või kirjalik) korral tagastab õpetaja töö õpilasele koos parandus ettepanekutega ja õpilane peab töö uuesti esitama/sooritama 10 koolipäeva jooksul (kui see pole võimalik, siis peab tegema õpetajaga eraldi kokkuleppe).

Kokkuvõtvast poolaasta hinnangus peavad kõik tööd/harjutused/ülesanded/sooritused olema positiivselt sooritatud (arvestatud), et saada poolaasta ja aasta hinnang arvestatud.

Õpitulemuste kontrollimise vormid on mitmekesised, sisaldades nii suulisi, kirjalikke kui ka praktilisi ülesandeid.

Suuliste ja kirjalike ülesannete puhul õpilane:

- selgitab ning kirjeldab mõistete sisu ja nende seoseid;
- selgitab oma arvamusi, hinnanguid, seisukohti ja suhtumisi, seostades neid omandatud teadmistega;
- eristab, rühmitab, võrdleb ja analüüsib olukordi, seisundeid, tegevusi ning tunnuseid lähtuvalt õpitulemustest;
- demonstreerib faktide, mõistete ning seaduspärasuste tundmist lähtuvalt õpiülesannete sisust.

Praktiliste ülesannete puhul õpilane:

- rakendab teoreetilisi teadmisi praktilises õpituatsioon;
- demonstreerib õpitulemustes määratud oskusi õpituatsioon;

- kirjeldab õpitulemustes määratud teadmiste ja oskuste rakendamist igapäevaelus.

KASUTATUD KIRJANDUS

www.alkoinfo.ee

www.inimeseopetus.ee

www.lastekaitseliit.ee

<http://lasteombudsman.ee/>

www.narko.ee

www.oppekava.ee/index.php/P%C3%B5hikooli_valdkonnaraamat_SOTSIAALAINED

www.riigiteataja.ee/akt/114012011001

www.tai.ee

www.terviseinfo.ee

AINEKAVA ÜLDOSA

Õppeaine nimetus Inimeseõpetus

Koostaja Tiina Tirgo

Klass 8. klass

Õppeaine maht 1 tund nädalas, 35 tundi aastas

ÕPPE-KASVATUSEESMÄRGID

Inimeseõpetusega taotletakse, et õpilane tunneb ja väärtustab isiksuse arenemisele ning sotsialiseerumisele kaasa aitavate teadmiste, oskuste ja hoiakute kujunemist järgmistes valdkondades:

- enesekohased ja sotsiaalsed oskused;
- füüsiline, vaimne, emotsionaalne ja sotsiaalne areng;
- tervis ja tervislik eluviis;
- turvalisus ja riskikäitumise ennetamine;

üldinimlikud väärtused: ausus, hoolivus, vastutustunne ja õiglus.

ÕPPESISU

Tervis (12 tundi)

- Tervis kui heaoluseisund. Terviseaspektid: füüsiline, vaimne, emotsionaalne ja sotsiaalne tervis. Terviseaspektide omavahelised seosed. Eesti rahvastiku tervisenäitajad. Tervislik eluviis ning sellega seonduvate valikute tegemine ja vastutus. Tegurid, mis mõjutavad tervisele seotud valikuid. Tervisealased infoallikad ja teenused. Tervise infoallikate usaldusväärsus. Kehaline aktiivsus tervise tugevdajana. Kehaline vormisolek ja sobiva kehalise aktiivsuse valik. Toitumise mõju tervisele. Toitumist mõjutavad tegurid. Vaimne heaolu. Vaimset heaolu säilitada aitavad tegevused ja mõttelaad. Stress. Stressorid. Stressi kujunemine. Stressiga toimetulek. Kriis, selle olemus. Käitumine kriisiolukorras. Abistamine, abi otsimine ja leidmine.

Suhted ja seksuaalsus (11 tundi)

- Sotsiaalne tervis ja suhted. Suhete loomine, säilitamine ja katkemine. Suhete väärtustamine. Armastus. Seksuaalsuse olemus: lähisuhted, seksuaalidentiteet, seksuaalne nauding, soojätkamine, seksuaalne areng. Seksuaalne orientatsioon. Soorollide ja soostereotüüpide mõju inimese käitumisele ning tervisele. Seksuaalvahekord. Turvaline seksuaalkäitumine. Rasestumisvastased meetodid.
- Seksuaalsel teel levivate haiguste vältimine. HIV ja AIDS. Abi ja nõu saamise võimalused. Seksuaalõigused.

Turvalisus ja riskikäitumine (9 tundi)

- Levinumad riskikäitumise liigid. Riskikäitumise mõju inimese tervisele ja toimetulekule. Tõhusad enesekohased ja sotsiaalsed oskused riskikäitumisega toimetulekul. Uimastid ja nende toime kesknärvisüsteemile. Uimastitega seonduvad vääruskumused. Uimastite tarvitamise isiklikud, sotsiaalsed, majanduslikud ja juriidilised riskid. Sõltuvuse kujunemine.
- Esmaabi põhimõtted ja käitumine ohuolukordades.

Inimese valikud ja õnn (3 tundi)

- Huvide ja võimete mitmekesisus ning valikud. Edukus, väärtushinnangud ja prioriteetidid elus. Mina ja teised kui väärtus.
- Õnn. Toimetulek iseenda ja oma eluga õnne eeldusena.

LÕIMING	
Eesti keel	Toiduga seotud rahva pärimused toitu-misega seotud folkloor, vanasõnad, mõistatused; armastuse, seksuaalsuse ja suhete teemalised teosed, noortekirjandus.
Geograafia	Eesti põllumajandus, mahe-toit.
Bioloogia	Närvisüsteemi ja aju ehitus, tervishoid. Seedimine ja eritamine, aine- ja energiavahetuse põhiprotsessid, inimese elundkonnad, luud ja lihased, vereringe, hingamine; STLH, kontraseptsioon, raseduse kulg, katkestamine.
Ühiskonnaõpetus	Meedia ja teave, reklaam, rahvastiku tervisenäitajate seos majandusega, riiklikud tervise ja ennetusprojektid) abistamisega ja kriisidega seotud institutsioonid, riigi ja KOV ülesanded kriisiolukordade lahendamisel, kooli kriisiplaan, evakueerumine. Sotsiaal-reklaamide, kampaaniate eesmärk ja mõju, sotsiaalne surve, grupi mõju.
Kehaline kasvatus	Regulaarse liikumisharrastuse kui tervist tugevdava tegevuse vajalikkus, teadmised spordist ja liikumisviisidest.
Matemaatika	Arvnäitajate lugemine, diagrammide koostamine ja analüüs.
ÜLDPÄDEVUSED	
Kultuuri- ja väärtuspädevus	Inimeseõpetus toetab väärtussüsteemide mõistmist, mõtete, sõnade ja tunnetega kooskõlas elamist, oma valikute põhjendamist ning enda heaolu kõrval teiste arvestamist. Inimeseõpetus kujundab oskust seista vastu kesksete normide rikkumisele.
Sotsiaalne ja kodanikupädevus	Teadmised, oskused ja hoiakud sotsiaalselt aktsepteeritud käitumisest ning inimestevahelistest suhetest, mis aitavad kaasa tõhusale kohanemisele ja toimetulekule perekonnas, eakaaslaste hulgas ja teistes gruppides
Enesemääratluspädevus	Suutlikkus mõista ja hinnata iseennast; hinnata oma nõrku ja tugevaid külgi ning arendada positiivset suhtumist endasse ja teistesse; järgida tervislikke eluviise; lahendada tõhusalt ja turvaliselt iseendaga, oma vaimse, füüsilise, emotsionaalse ning sotsiaalse tervisega seonduvaid ja inimsuhetes tekkivaid probleeme.
Õpipädevus	Õpipädevust toetatakse oskuste kujundamise kaudu. Iga sotsiaalvaldkonna õppeaine kujundab suutlikkust organiseerida õpikeskkonda ning hankida õppimiseks vajaminevaid vahendeid ja teavet, samuti oma õppimise planeerimist ning õpitu kasutamist erinevates kontekstides ja probleeme lahendades. Õppetegevuse ja tagasiside kaudu omandavad õppijad eneseanalüüsi oskuse ning suudavad selle järgi kavandada oma edasiõppimist.
Suhtluspädevus	Suutlikkust ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada erinevates suhtlusolukordades; lugeda ning mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; inimeseõpetus väärtustab õigekeelsust ning väljendusrikast keelt.
Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus	Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus t – suutlikkust kasutada erinevaid ülesandeid lahendades matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid kõigis elu- ja tegevusvaldkondades seda toetab ka inimeseõpetuse aine.
Ettevõtlikkuspädevus	Õpitakse nägema probleeme ja neis peituvaid võimalusi, püstitama eesmärged, genereerima ideid ning neid teostama; õpitakse initsiatiivikust ja vastutust, tegema eesmärkide saavutamiseks koostööd; õpitakse tegevust lõpule viima, reageerima paindlikult muutustele, võtma arukaid riske ning tulema toime ebakindlusega; õpitakse ideede teostamiseks valima sobivaid ja loovaid meetodeid, mis toetuvad olukorra, enda suutlikkuse ja ressursside adekvaatsele analüüsile ja tegevuse tagajärgede prognoosile ning on kooskõlas eesmärkidega.
Digipädevus	Digipädevuse arendamiseks kasutatakse sotsiaalainete õpetamisel kaasageid tehnoloogilisi võimalusi. Õpilasi suunatakse õppetöös kasutama nutiseadmeid ning elektroonilisi abivahendeid. Õpilased koostavad ettekandeid, sooritavaid hindelisi ülesandeid ning otsivad õpimaterjale digivahendite abil. Ühtlasi õpetatakse õpilasi suhtuma kriitiliselt kasutatavasse teabesse ning jälgima

turvalisuse ja autorikaitse printsiipe. IKT õpetus ja digipädevuste kujundamine toimub Raatuse koolis, kõikides õppeainetes lõimituna õpetajate ühistööna.

ÕPPETEGEVUS

Õppe korraldamisel on oluline eakohasus ning varem omandatu arvestamine ja sellega seostamine. Õppetegevuses arvestatakse õpilaste eripäraga ning ühiskonna muutustega.

Õppetegevuse valikul lähtutakse inimeseõpetuse eesmärkidest, arendades õpilaste teadmisi, oskusi ja hoiakuid, kusjuures põhirõhk on hoiakute kujundamisel. Õpe on aine eesmärkidest lähtuvalt õpilase jaoks mõistetav ja tähenduslik ning toetab arusaama õpitava vajalikkusest. Kogu ainekäsitus on võimalikult elulähedane. Õpetuses kasutatakse mitmekülgset meetodikat, et õpilased saaksid õppes aktiivselt osaleda.

Inimeseõpetuses on meetoodiliselt tähtsad kolm valdkonda, arvestades õpilase vanuseastet:

- avar meetoodiline repertuaar, kasutades aktiivõppemeetodeid: mõistekaardid, vaatlus, loovtööd (nt plakadid, voldikud jne), aktiivõppemeetodid (nt arutelud, rollimängud, rühmatööd, paaristööd, juhtumianalüüs jne);
- individuaalse ja kollektiivse õppe võimaldamine;
- õppe sidumine koolivälise eluga (nt õppekäik, kohtumised erinevate inimestega jne), kusjuures õppemeetodi valik sõltub konkreetsest õpieesmärgist ja õpilastest.

Õpilasi aktiveeritakse ise erinevatest allikatest infot otsima, seda korrastama ja kriitiliselt hindama, kasutades erinevaid IKT-vahendeid.

ÕPITULEMUSED

8. klassi lõpetaja:

- teab ja oskab igapäevaelus planeerida tervislikke valikuid seoses oma füüsilise, vaimse, emotsionaalse ja sotsiaalse tervisega ning analüüsib valikuid mõjutavaid tegureid ja oma vastutuse osa selles;
- teab tervisliku toitumise ja kehalise aktiivsuse põhimõtteid ning mõistab nende rakendamise olulisust igapäevaelus;
- mõistab seksuaalsuse olemust ja seksuaalse arengu individuaalsust ning teab turvalise seksuaalkäitumise põhimõtteid ja oma vastutust selles ning väärtustab seksuaalõigusi;
- analüüsib riskikäitumist mõjutavaid tegureid ja mõju inimese tervisele ning demonstreerib õpituatsioonis, kuidas kasutada tõhusaid enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi riskikäitumisega seotud olukordades;
- teab ja oskab otsida olulisi infoallikaid tervise teabe ja -abi saamiseks, analüüsides nende kasutusvõimalusi, ning demonstreerib õpituatsioonis esmaabi põhilisi võtteid ja kirjeldab tõhusat käitumist ohuolukordades;
- kirjeldab stressi ja kriisi olemust inimsuhetes ning teab, kuidas luua ja säilitada toetavaid ning lähedasi suhteid; väärtustab sõprust ja armastust vastastikuse toetuse allikana;
- kirjeldab rühma mõju inimese käitumisele ja demonstreerib õpituatsioonis oskust keelduda tegevusest, mis kahjustab teda ennast ja teisi.

HINDAMINE JA TAGASISIDE

Hindamine inimeseõpetuses tähendab konkreetsete õpitulemuste saavutatuse ja õppija arengu toetamist. Kasutatakse mitteeristavat hindamist (arvestatud, mittearvestatud).

Kokkuvõtvat hindamist antakse inimeseõpetuses 2 korda õppeaastas (jaanuaris ja mais).

Hindamise peaeesmärk on anda õpilasele motiveerivat tagasisidet.

Inimeseõpetuses hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi, kuid ei hinnata hoiakuid ega väärtusi. Hoiakute ja väärtuste kohta antakse õpilasele tagasisidet.

Nõutava arvestusliku soorituse taseme igale tööle (suuline või kirjalik) seab õpetaja ja teavitab sellest õpilasi õppeaasta ja 2. poolaasta alguses ning vahetult enne arvestusliku töö/ülesande tegemist.

Igas teema blokis on vähemalt üks arvestuslik töö, mille eesmärk on, et õpilane oleks läbinud antud teema ja mis peab olema sooritatud positiivselt (tööle märgitud arvestatud). Ebaõnnestunud (mittearvestatud) töö (suuline või kirjalik) korral tagastab õpetaja töö õpilasele koos parandus ettepanekutega ja õpilane peab töö uuesti esitama/sooritama 10 koolipäeva jooksul (kui see pole võimalik, siis peab tegema õpetajaga eraldi kokkuleppe).

Kokkuvõtvast poolaasta hinnangus peavad kõik tööd/harjutused/ülesanded/sooritused olema positiivselt sooritatud (arvestatud), et saada poolaasta ja aasta hinnang arvestatud.

Õpitulemuste kontrollimise vormid on mitmekesised, sisaldades nii suulisi, kirjalikke kui ka praktilisi ülesandeid.

Suuliste ja kirjalike ülesannete puhul õpilane:

- selgitab ning kirjeldab mõistete sisu ja nende seoseid;
- selgitab oma arvamusi, hinnanguid, seisukohti ja suhtumisi, seostades neid omandatud teadmistega;
- eristab, rühmitab, võrdleb ja analüüsib olukordi, seisundeid, tegevusi ning tunnuseid lähtuvalt õpitulemustest;
- demonstreerib faktide, mõistete ning seaduspärasuste tundmist lähtuvalt õpiülesannete sisust.

Praktiliste ülesannete puhul õpilane:

- rakendab teoreetilisi teadmisi praktilises õpituatsioonis;
- demonstreerib õpitulemustes määratud oskusi õpituatsioonis;
- kirjeldab õpitulemustes määratud teadmiste ja oskuste rakendamist igapäevaelus.

KASUTATUD KIRJANDUS

www.alkoinfo.ee

www.amor.ee

www.inimeseopetus.eu

www.narko.ee

www.tai.ee

www.terviseinfo.ee

www.toitumine.ee

www.tubakavaba.ee

ÜHISKONNAÕPETUS
II kooliaste

AINEKAVA ÜLDOSA	
Õppeaine nimetus	Ühiskonnaõpetus
Koostaja	Anne Keil
Klass	6. klass
Õppeaine maht	1 tund nädalas, 35 tundi aastas
ÕPPE-KASVATUSEESMÄRGID	
Ühiskonnaõpetusega taotletakse, et õpilane: tunneb huvi ühiskonna probleemide vastu, oskab neid märgata ja uurida ning oma seisukohti ja valikuid põhjendada;oskab tulla toime tänapäeva ühiskonnas, lähtudes üldinimlikest väärtustest;teab, kuidas osaleda poliitika kujundamises ja teostamises nii kohalikul kui ka Eesti riigi tasandil;väärtustab inimõigusi ja demokraatia põhimõtteid, nagu seaduslikkus, vabaduse ja vastutuse seos; arvestab teisi, väärtustab mitmekesisust, panustab ühiskonna jätkusuutlikku arengusse ja sidususse ning seisab vastu kesksete normide rikkumisele; on seaduskuulekas;määratleb ennast ühiskonna liikmena, Eesti, Euroopa ja maailmakodanikuna.	
ÕPPESISU	
Sotsiaalsed suhted Inimesed meie ümber, kogukonnad; Euroopa riigid ja rahvad; Sallivus (6 tundi) Eestis ja õpilase kodukohas elavad rahvarühmad (sotsiaalsed, rahvuslikud, religioossed jm).Sooline võrdõiguslikkus.Pere ja suguvõsa. Naabruskond maal ja linnas. Sõpruskond. Koolipere.Euroopa riigid, Eesti naaberriigid. Vabatahtlik tegevus: kodanikuühendused ja -algatus; Koostöö (6 tundi) Kodukohas tegutsevate seltside, klubide ja ühenduste tegevus.Noorteorganisatsioonid.Eakohased kodanikualgatuse võimalused.Koostöö ja ühistegevus, kommunikatsioonivõimalused. Demokraatia Demokraatia põhimõtted ja selle toimimine (6 tundi) Rahva osalemine ühiskonna valitsemises. Võimude lahusus. Riigikogu, Vabariigi Valitsus, Vabariigi President, kohus.Kohalik omavalitsus.Seaduse ülimuslikkus, seadus kui regulatsioon.Peamised inimõigused (õigus elada, õigus vabadusele ja inimväärikusele jne). Koolidemokraatia; lapse õigused ja võimalused osaleda poliitikas (6 tundi) Õpilasmavalitsus, õpilaste osalemine koolielu korraldamises ja õpilasesinduses.Kooli sisekord (kodukord).Lapse õigused (õigus haridusele, õigus vanemlikule hoolitsusele jne). Õiguste, kohustuste ja vastutuse tasakaal. Töö ja tarbimine (6 tundi) Aja ja kulutuste planeerimine ning raha kasutamine, laenamine ja säästmine.Elukutsed – teadmised ja oskused. Elukestev õpe.Elukutsed ja ettevõtted kodukohas.Teadlik, säästev tarbimine.Töökultuur ja tööeetika. Meedia ja teave (5 tundi) Raamatukogu, internet.Ajalehed, ajakirjad, raadio, televisioon, meediakanalite integratsioon.Teadlik infotarbimine ja –edastamine.Autoriõiguste kaitse.	

LÕIMING	
Eesti keel ja kirjandus	Rahvaluule, omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus, soorollide kujutamine ilukirjanduses, teema käsitlemine ilukirjanduslikes teostes, kodanikuühiskond ja rahvussuhted, mängiv inimene, väärtus ja kõlblus.
Ajalugu	kogukonna identiteedi teke, soorollide kujunemine ja muutumine, Euroopa tsivilisatsiooni kujunemine, eluolu erinevates tsivilisatsioonides, demokraatia kujunemine, erinevad riigiinstitutsioonid ajaloo vältel, seaduste teke ja roll, inimese õiguslik seisund ja kaitse, tööjaotus ühiskonnas.
Inimeseõpetus	Suhtlemine teistega all eelarvamuste mõju, sugudevahelised erinevused, soorollid, kogukonnasisesed suhted, seaduskuulekus, tervisekasvatus, turvalisus ja riski-käitumine all õnnetus-juhtumite ennetamine, abi kutsumine, keskkonna turvalisus, internetisuhtluse ohud ja võimalused, meediaohud, vastutus oma sõnade ja tegude eest meedias.
Võõrkeeled	Kodu ning koduümbrus, Eesti naaberriigid, Igapäevaelu, õppimine ja töö, pereliikmete ametid, poeskäik.
Muusika	Autoriõigused, kollektiivis koos musitseerimine.
Kunstiõpetus	Teema avamine omaloomingus, autoriõigused.
Matemaatika	Statistilise materjali kasutamine, kulude planeerimine, kell ja kalender.
ÜLDPÄDEVUSED	
Kultuuri- ja väärtuspädevus	Ühiskonnaõpetus kujundab oskust seista vastu kesksete normide rikkumisele. Ühiskonnaõpetus toetab suutlikkust mõista humanismi, demokraatia ja jätkusuutliku arengu põhiväärtusi ning nendest oma tegutsemises juhendada ning aitab kujundada lugupidavat suhtumist erinevatesse maailmavaatelistesse tõekspidamistesse.
Sotsiaalne ja kodanikupädevus	Tähendab suutlikkust mõista inimühiskonna ajaloos ja nüüdisajal toimuvate ühiskondlike muutuste põhjusi ja tagajärgi; tunda lihtsamaid sotsiaalteaduste uurimismeetodeid ja kasutada mõnda neist õppetöös ja igapäevases elus; luua tulevikustsenaariume ja -visioone mingis sotsiaalselt või personaalselt olulises valdkonnas; tunda ja austada inimõigusi ja demokraatiat, teadmisi kodanikuõigustest ning -vastutusest, nendega kooskõlas olevaid oskusi ja käitumist; ära tunda kultuurilisi eripärasid ja järgida üldtunnustatud käitumisreegleid; jätkuvalt huvituda oma rahva, kogukonna ja maailma arengust, kujundada oma arvamus ning olla aktiivne ja vastutustundlik kodanik.
Enesemääratluspädevus	Ühiskonnaõpetus kujundab õpilase rahvuslikku, kultuurilist, ühiskondlikku ja riiklikku enesemääratlust.
Õpipädevus	Õpipädevust toetatakse oskuste kujundamise kaudu. Ühiskonnaõpetus aitab kujundada suutlikkust organiseerida õpikeskkonda ning hankida õppimiseks vajaminevaid vahendeid ja teavet, samuti oma õppimise planeerimist ning õpitu kasutamist erinevates kontekstides ja probleeme lahendades. Õppetegevuse ja tagasiside kaudu omandavad õppijad eneseanalüüsi oskuse ning suudavad selle järgi kavandada oma edasiõppimist.
Suhtluspädevus	Suutlikkust ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada erinevates suhtlusolukordades; lugeda ning mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust ning väljendusrikast keelt taotlevad kõik valdkonna õppeained.
Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus	Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus t – suutlikkust kasutada erinevaid ülesandeid lahendades matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid kõigis elu- ja tegevusvaldkondades – toetab ühiskonnaõpetuse aine.
Ettevõtlikkuspädevuse	Ühiskonnaõpetus on ettevõtlikkuspädevuse peamine kujundaja. Õpitakse nägema probleeme ja neis peituvaid võimalusi, püstitada eesmärged, genereerida ideid ning neid teostama; õpitakse initsiatiivikust ja vastutust, tegema eesmärkide saavutamiseks koostööd; õpitakse tegevust lõpule viima,

	reageerima paindlikult muutustele, võtma arukaid riske ning tulema toime ebakindlusega; õpitakse ideede teostamiseks valima sobivaid ja loovaid meetodeid, mis toetuvad olukorra, enda suutlikkuse ja ressursside adekvaatsele analüüsile ja tegevuse tagajärgede prognoosile ning on kooskõlas eesmärkidega.
Digipädevus	Digipädevuse arendamiseks kasutatakse sotsiaalainete õpetamisel kaasaegseid tehnoloogilisi võimalusi. Õpilasi suunatakse õppetöös kasutama nutiseadmeid ning elektroonilisi abivahendeid. Õpilased koostavad ettekandeid, sooritavaid hindelisi ülesandeid ning otsivad õpimaterjale digivahendite abil. Ühtlasi õpetatakse õpilasi suhtuma kriitiliselt kasutatavasse teabesse ning jälgima turvalisuse ja autorikaitse printsiipe. IKT õpetus ja digipädevuste kujundamine toimub Raatuse koolis, kõikides õppeainetes lõimituna õpetajate ühistööna.
ÕPPETEGEVUS	
• Kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh aktiivõpet: rollimängud, arutelud, ühistegevus ja vabatahtlik töö; õpimapi ja uurimistöö koostamine (küsitluse läbiviimine, viitamisreeglitega tutvumine, töö esitlemine jms); • infootsing teabeallikatest, allikate kasutamine (nt temaatiline tekst, statistika, dokument, kaart jne); • töölehtede täitmine, loovtöö kirjutamine; • juhtumianalüüs; • praktilised tööd: klassielu reeglite, päevaplaani ja isikliku eelarve koostamine jne; • õppekäigud.	
ÕPITULEMUSED	
6. klassi lõpetaja: • teab ja väärtustab demokraatia põhimõtteid; • mõistab, kuidas demokraatia põhimõtted saavad toimida koolis; märkab probleeme koolis, toetab oma käitumise ja osalemisega koolidemokraatiat; • loetleb Eesti riigi valitsemise põhilisi institutsioone ja kirjeldab nende ülesandeid (kohalik omavalitsus, Riigikogu, Vabariigi Valitsus, Vabariigi President, kohus); • teab, mis on põhiseadus ja teised seadused, miks seadusi tuleb täita; teab, mis on lapse õigused ja vastutus; • selgitab näidetega, mis on kodanikuühendus, kodanikualgatus ja vabatahtlik töö; • põhjendab vabatahtliku töö vajalikkust ning pakub abi abivajajatele; tunneb ära ebaõigluse ja oskab sellele vastu seista.	
HINDAMINE JA TAGASISIDE	
Õpilasele antakse kirjalikku tagasisidet õpitulemuste saavutatuse kohta 2 korda õppeaastas (jaanuaris ja juunis). Suulist tagasisidet antakse jooksvalt kogu õppeaasta vältel. I ja II kooliastmes kasutatakse sõnalisi hinnanguid. Õpilasi teavitatakse õppe-eesmärkidest ja eeldatavatest õpitulemustest õppeperioodi alguses. Õpilast hinnatakse vastavalt vajadusele, lähtudes õppeprotsessist ja tuginedes tema arengule. Õppimist toetava hindamise põhimõttest lähtuvalt hinnatakse seda, milles ollakse eelnevalt õpilasega kokku lepitud. Õppeprotsessi vältel toimub vahetu suuline ja kirjalik edasi- ja tagasisidestamine, milles osaleb aktiivselt ka õpilane (enese- ja vastastikhindamise kaudu). Lapsevanem saab tagasisidet õpilase arengu kohta õpilaspäevikust, arenguvestluste kaudu, Stuudiumist, trimestri tunnistuselt, vestlustest lapsega ja oma lapse töödelt (sh õpimapist). Hindamise eesmärk on toetada eelkõige õpilase arengut ja õpimotivatsiooni. Kokkuvõtvaks hindamiseks sobivad arvamused, dokumendi, kaardi tundmine, avatud ja etteantud vastustega ülesanded, mõiste ja selgituse kokkuviiimine, teabe tõlkimine teise vormi (graafikust tabelisse vms) ning informatsiooni leidmine, kasutamine ja rühmitamine. Selles vanuseastmes on eriti oluline, et arutlusoskust kujundavaid ja kontrollivaid ülesandeid koostades järgitaks jõukohasuse põhimõtet. Alustatakse lihtsamatest ülesannetest, kus õpilasele on lahendamiseks antud märksõnad, ülesande mõistmist ja lahendamist toetav selgitus ning täpne juhend.	
KASUTATUD KIRJANDUS	
EV Põhiseadus, Tarbimisega seotud kodulehed (nt Eesti Tarbijakaitse Liit http://www.tarbijakaitse.ee/); elektrooniline tarbija- ja pakendiinfo http://www.envir.ee/999 jne.	

Ajakiri "Hea kodanik"
Riigiasutuste kodulehed (nt Haridus- ja Teadusministeerium <http://www.hm.ee/>,
Riigikogu <http://www.riigikogu.ee/>,
Vabariigi President <http://www.president.ee/et/jne>).

ÜHISKONNAÕPETUS

III kooliaste

AINEKAVA ÜLDOSA	
Õppeaine nimetus	Ühiskonnaõpetus
Koostaja	Anne Keil
Klass	9. klass
Õppeaine maht	2 tundi nädalas, 70 tundi aastas
ÕPPE-KASVATUSEESMÄRGID	
Ühiskonnaõpetuse üldeesmärk on luua eeldused kodanikuidentiteedi ja ühiskonna sidususe tugevdamiseks ning aktiivse kodaniku kujunemiseks.	
Põhikooli ühiskonnaõpetusega taotletakse, et õpilane:	
tunneb huvi ühiskonna probleemide vastu, oskab neid märgata ja uurida ning oma seisukohti ja valikuid põhjendada;oskab tulla toime tänapäeva ühiskonnas, lähtudes üldinimlikest väärtustest;teab, kuidas osaleda poliitika kujundamises ja teostamises nii kohalikul kui ka Eesti riigi tasandil;väärtustab inimõigusi ja demokraatia põhimõtteid, nagu seaduslikkus, vabaduse ja vastutuse seos; arvestab teisi, väärtustab mitmekesisust, panustab ühiskonna jätkusuutlikku arengusse ja sidususse ning seisab vastu kesksete normide rikkumisele; on seaduskuulekas;määratleb ennast ühiskonna liikmena, Eesti, Euroopa ja maailmakodanikuna.	
ÕPPESISU	
Ühiskond ja sotsiaalsed suhted (22 tundi)	
Meedia ja teave.	
Ajakirjanduse roll ühiskonnas: informeerimine, tähelepanu juhtimine probleemidele, avaliku arvamuse kujundamine, meelelahutus jne.Kommunikatsioonieetika, avaliku ja eraelu piir; suhtlemiskultuur.Turunduskommunikatsioon, selle funktsioon ja liigid: valimisreklaam, sotsiaalreklaam, kommertsreklaam jne.Meediamajanduse põhitõed (sisu ja reklaami vahetamine, tulud ja kulud meedias).Autoriõigused ja -vastutus, teoste kasutamine: viitamine, tsiteerimine, üles- ja allalaadimine.Plagieerimine.Teabe tõlgendamine ja kriitiline analüüs; fakti ja arvamuse eristamine.	
Ühiskonna sotsiaalne struktuur	
Sotsiaalsed rühmad ühiskonnas: soolised, ealised, rahvuslikud, usulised, varanduslikud, regionaalsed jm.Sotsiaalne kihistumine ja selle põhjused. Sotsiaalne sidusus. Sotsiaalne tõrjutus.Sotsiaalne õiglus ja võrdõiguslikkus. Solidaarsus.Väärtused ja identiteetid. Mitmekultuuriline ühiskond ja selle võimalused ning probleemid.	
Ühiskonna institutsionaalne struktuur – avalik sektor, erasektor, kolmas sektor	
Avalik sektor ja selle institutsioonid (riigiasutused, kohalik omavalitsus, avalik-õiguslikud asutused).Erasektor kui kasumile suunatud sektor.Kolmas sektor kui mittetulundussektor. Sihtasutused, heategevus, vabatahtlik töö, kodanikualgatused.	
Ühiskonnaliikmete õigused	
Inimõigused meie igapäevaelus, riigi ja üksikisiku roll nende tagamisel.Põhiõigused; sotsiaal-majanduslikud, poliitilised ja kultuurilised õigused.Lapse õigused, kohustused ja vastutus.Lastekaitse rahvusvahelised probleemid. Inimkaubandus, tööorjus, seksuaalne ekspluateerimine jm.	

- UNICEFi tegevus.

Riik ja valitsemine (16 tundi)

Demokraatia.

- Demokraatliku ja mittedemokraatliku ühiskonna erinevused. Demokraatliku valitsemise põhijooned: võimuorganite valitavus ja aruandlus, võimude lahusus ja tasakaal.
- Õigusriik. Kodanikuvabadused ja -õigused.

Eesti valitsemiskord.

- Põhiseadus. Põhiseaduslikud institutsioonid. Riigikogu koosseis ja ülesanded. Valitsuse moodustamine ja ülesanded. Vabariigi President. Kontrollorganid: õiguskantsler, riigikontroll.
- Kohus. Kohalik omavalitsus.
- Õigussüsteem: Eesti kohtusüsteem. Õigusaktide kasutamine. Alaealiste õiguslik vastutus.
- Kodakondsus. Eesti kodakondsuse saamise tingimused. Kodanikuõigused ja -kohustused. Euroopa Liidu liikmesriikide kodanikud, kodakondsuseta isikud ning kolmandate riikide kodanikud, nende õigused ja kohustused Eestis.
- Erakonnad. Erakonna ülesanded demokraatlikus riigis. Eesti parlamendierakonnad.
- Valimised. Valimiste üldine protseduur. Kandidaadid ehk valitavad ja hääletajad ehk valijad; nende rollid. Valimiskampaania. Teadlik hääletamine.
- Eesti Euroopa Liidu liikmena. Eesti rahvusvahelistes organisatsioonides.

Kodanikuühiskond (15 tundi)

- Kodanikuühiskonna olemus ja põhijooned. Vabauhendused ja MTÜd. Kirik ja usuühendused.
- Kodanikuosalus ja kodanikualgatus. Kodanikuajakirjandus. Vabatahtlik tegevus, kaasatus ühendustesse ja organisatsioonidesse. Noorte osalusvõimalused. Õpilasmavalitsus ja õpilasorganisatsioonid. Noorteprojektid.
- Käitumine kriisioludes.

Majandus (17 tundi)

- Turumajanduse põhijooned. Nõudmine ja pakkumine. Konkurents. Tootlikkus ja kasum.
- Ettevõtluse vormid: AS, OÜ, FIE. Ettevõtluse roll ühiskonnas. Ressursside jagunemine maailmas.
- Riigi roll majanduses: planeerimine ja regulatsioon. Riigieelarve. Maksud, maksustamise põhimõtted. Tulude ümberjagamine. Ühishüved ja sotsiaalne turvalisus. Aus maksumaksmine.
- Sotsiaaltoetused ja sotsiaalkindlustus.
- Tööturg. Tööturu mõiste. Tööandja ja töövõtja rollid töösuhetes. Tööõigus. Hõivepoliitika, tööturu meetmed tööandjatele ja töötajatele. Erinevast soost, erineva haridustaseme ning töö- ja erialase ettevalmistusega inimesed tööturul.
- Isiklik majanduslik toimetulek. Eesmärkide püstitamine ja ressursside hindamine. Palk ja palgaläbirääkimised. Isiklik eelarve. Elukestva õppe tähtsus pikaajalises toimetulekus. Säästmine ja investeerimine. Laenamine. Tarbijakäitumine, säästlik ja õiglane tarbimine. Tarbijakaitse kaupade ja teenuste turul. Tootemärgistused. Isiklik ettevõtlus.

LÕIMING

Eesti keel ja kirjandus	Meediatekstide kommenteerimine, suuline ja kirjalik suhtlus, reklaamtekstid, allikate kasutamine ja viitamisreeglid.
Inimeseõpetus	Inimestevahelised suhtled, inimene ja sotsiaalne käitumine, altruism, turvalisus ja riskikäitumine, grupikuuluvus.
Ajalugu	Võitlus võrdõiguslikkuse eest, äärmuslikud liikumised, seisuslik ühiskond, kolonialism, riikluse kujunemine ja areng, rahvuslik ärkamisaeg, ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioon, põhiseaduslikud tekstid, rahvusvaheliste organisatsioonide tegevus, orjakaubandus, demokraatia ja diktatuuri võrdlus, ühiskonnateooriate areng ja rakendumine, õigusriigi kujunemine, võimuinstitutsioonide kujunemine, kodaniku mõiste ajaloo kaudu, erakondade kujunemine ja roll, valimisõiguse laienemine, rahvusvaheliste organisatsioonide teke, majanduse areng 20. sajandil, rahvusvahelise tööjaotuse kujunemine, majanduskriisid.
Võõrkeeled	Erinevad meedia vahendid ja reklaam, kirjandus, kultuuriline mitmekesisus, edasiõppimine ja kutsevalik.

Geograafia	Rahvastiku sooline ja vanuseline koosseis ning rahvastiku vananemine, linnastumisega seotud probleemid, erinevad rassid ja rahvad, rahvusvaheline ja Eesti majandus, trüki- ja arvutikaardid, ränne ja selle põhjused, rahvastiku paiknemine
Muusika	Muusikavahetus-programmid internetis, autoriõigused, mitmekultuurilisus.
Kunstiõpetus	Autoriõigused, sümbolid, teema avamine omaloomingus
Matemaatika	Tulude ja kulude arvutamine, andmete teisendamine, statistika andmete kasutamine.
ÜLDPÄDEVUSED	
Kultuuri- ja väärtuspädevus	Ühiskonnaõpetus kujundab oskust seista vastu kesksete normide rikkumisele. Ühiskonnaõpetus toetab suutlikkust mõista humanismi, demokraatia ja jätkusuutliku arengu põhiväärtusi ning nendest oma tegutsemises juhinduda ning aitab kujundada lugupidavat suhtumist erinevatesse maailmavaatelistesse tõekspidamistesse.
Sotsiaalne ja kodanikupädevus	tähendab suutlikkust mõista inimühiskonna ajaloos ja nüüdisajal toimuvate ühiskondlike muutuste põhjusi ja tagajärgi; tunda lihtsamaid sotsiaalteaduste uurimismeetodeid ja kasutada mõnda neist õppetöös ja igapäevases elus; luua tulevikustsenaariume ja -visioone mingis sotsiaalselt või personaalselt olulises valdkonnas; tunda ja austada inimõigusi ja demokraatiat, teadmisi kodanikuõigustest ning -vastutusest, nendega kooskõlas olevaid oskusi ja käitumist; ära tunda kultuurilisi eripärasid ja järgida üldtunnustatud käitumisreegleid; jätkuvalt huvituda oma rahva, kogukonna ja maailma arengust, kujundada oma arvamusi ning olla aktiivne ja vastutustundlik kodanik.
Enesemääratluspädevus	Ühiskonnaõpetus kujundab õpilase rahvuslikku, kultuurilist, ühiskondlikku ja riiklikku enesemääratlust.
Õpipädevus	Õpipädevust toetatakse oskuste kujundamise kaudu. Ühiskonnaõpetus aitab kujundada suutlikkust organiseerida õpikeskkonda ning hankida õppimiseks vajaminevaid vahendeid ja teavet, samuti oma õppimise planeerimist ning õpitu kasutamist erinevates kontekstides ja probleeme lahendades. Õppetegevuse ja tagasiside kaudu omandavad õppijad eneseanalüüsi oskuse ning suudavad selle järgi kavandada oma edasiõppimist.
Suhtluspädevus	Suutlikkust ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada erinevates suhtlusolukordades; lugeda ning mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust ning väljendusrikast keelt taotlevad kõik valdkonna õppeained.
Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus	Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus t – suutlikkust kasutada erinevaid ülesandeid lahendades matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid kõigis elu- ja tegevusvaldkondades – toetab ühiskonnaõpetuse aine.
Ettevõtlikkuspädevuse	Ühiskonnaõpetus on ettevõtlikkuspädevuse peamine kujundaja. Õpitakse nägema probleeme ja neis peituvaid võimalusi, püstitama eesmärgi, genereerima ideid ning neid teostama; õpitakse initsiatiivikust ja vastutust, tegema eesmärkide saavutamiseks koostööd; õpitakse tegevust lõpule viima, reageerima paindlikult muutustele, võtma arukaid riske ning tulema toime ebakindlusega; õpitakse ideede teostamiseks valida sobivaid ja loovaid meetodeid, mis toetuvad olukorra, enda suutlikkuse ja ressursside adekvaatsele analüüsile ja tegevuse tagajärgede prognoosile ning on kooskõlas eesmärkidega.
Digipädevus	Digipädevuse arendamiseks kasutatakse sotsiaalainete õpetamisel kaasaegseid tehnoloogilisi võimalusi. Õpilasi suunatakse õppetöös kasutama nutiseadmeid ning elektroonilisi abivahendeid. Õpilased koostavad ettekandeid, sooritavaid hindelisi ülesandeid ning otsivad õpimaterjale digivahendite abil. Ühtlasi õpetatakse õpilasi suhtuma kriitiliselt kasutatavasse teabesse ning jälgima turvalisuse ja autorikaitse printsiipe. IKT õpetus ja digipädevuste kujundamine

toimub Raatuse koolis, kõikides õppeainetes lõimituna õpetajate ühistööna.

ÕPPETEGEVUS

- Kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh aktiivõpet: rollimäng, arutelu, diskussioon, väitlus, ajurünnak;
- ühistegevus ja vabatahtlik töö, projektõpe (nt heategevusprojektid); referaadi, uurimistöö, arvamussloo, õpimapi koostamine (viitamisreeglitega tutvumine, töö esitlemine);
- temaatilised mängud, nt tarbijakaitse; infootsing teabeallikatest ja andmete töötlemine ning esitamine IKT võimalusi kasutades; statistika, allikate, sh juriidiliste tekstide ja kaardi analüüs;
- töölehtede täitmine; reklaami, teemakohaste filmide jms kriitiline analüüs; juhtumianalüüs;
- dokumendiplankide täitmine jne; õppekäigud.

ÕPITULEMUSED

Ühiskonnaõpetuses omandavad õpilased sotsiaalse kirjaoskuse: teadmised, oskused, väärtused ja hoiakud ühiskonnas toimimiseks ning vastutustundlike otsuste tegemiseks.

9. klassi lõpetaja:

- tunneb demokraatia toimimise põhimõtteid ning toob näiteid nende rakendamise kohta;
- toimib demokraatia põhimõtteid arvestades; on orienteeritud enesearendamisele;
- määratleb ja tunnetab end oma kogukonna ja Eesti ühiskonna liikmena; on valmis toimima vastutustundliku kodanikuna Eesti Vabariigis, Euroopa Liidus ning maailmas;
- tunneb ja järgib inimõigusi, märkab nende rikkumist ning tegutseb inimõiguste kaitsel;
- tunnustab erinevaid inimrühmi võrdselt väärtuslikuna ning käitub sallivalt;
- tunneb Eesti riigi põhiseadust ja ülesehitust ning halduskorraldust; oskab suhelda riigi- ja omavalitsusasutustega; oskab leida ja kasutada vajalikku õigusakti; järgib seadusi; kasutab kodanikuühiskonna tegutsemisvõimalusi; selgitab näidete kaudu vabauhenduste toimimise põhimõtteid ja eesmärgi;
- tunneb Euroopa Liidu ülesehitust, väärtusi ning nimetab liikmesriike; nimetab teisi rahvusvahelisi organisatsioone ja selgitab nende tegevuse eesmärgi;
- selgitab tänapäeva turumajanduse põhimõtteid, üksikisiku, ettevõtja ja riigi rolli majanduses; mõistab riigi ja turu vahet, teab, mis on avalik ja erasektor;
- tunneb maksustamise eesmärgi ning üksikisiku õigusi ja kohustusi seoses maksudega;
- hindab oma võimalusi, õigusi ning vastutust ettevõtjana ja tööturu osalisena, kavandab oma karjääri, teeb otsuseid enda suutlikkust ja ressursse adekvaatselt analüüsides ning tegevuse tagajärgi prognoosides;
- hindab ressursside piisavust ning tarbib säästlikult; tunneb oma õigusi ja vastutust tarbijana;
- analüüsib kriitiliselt infokeskkonda, arvestades autoriõiguste kaitsel; oskab leida vajalikku teavet ja vahendeid; kasutab lihtsamaid uurimismeetodeid;
- teab, mis on üleilmastumine ja toob näiteid üleilmastumise mõjudest majandusele, kultuurile, keskkonnale jne.

HINDAMINE JA TAGASISIDE

Hindamise eesmärk on toetada eelkõige õpilase arengut ja õpimotivatsiooni.

Kokkuvõtvaks hindamiseks sobivad probleemküsimuste avamine, arvamussloo, uurimus ja juhtumianalüüs, dokumendi, statistiliste andmete ja karikatuuuri analüüs, kaardi tundmine, avatud ja etteantud vastustega ülesanded: mõiste ja selgituse kokkuvõtmine, teabe tõlkimine teise vormi (graafikust tabelisse vms), info rühmitamine.

Praktiliste tööde puhul hinnatakse töö planeerimise, teostamise, tulemuste tõlgendamise, järelduste tegemise, põhjendamise ning tulemuste esitamise oskust.

Kokkuvõtvad hindused pannakse iga trimestri lõpul.

KASUTATUD KIRJANDUS

EV Põhiseadus, Tarbimisega seotud kodulehed (nt Eesti Tarbijakaitse Liit <http://www.tarbijakaitse.ee/>); elektrooniline tarbija- ja pakendiinfo <http://www.envir.ee/999> jne.

Ajakiri "Hea kodanik," Riigiasutuste kodulehed (nt Haridus- ja Teadusministeerium <http://www.hm.ee/>, Riigikogu <http://www.riigikogu.ee/>, Vabariigi President <http://www.president.ee/et/> jne).

AJALUGU
II kooliaste

AINEKAVA ÜLDOSA	
Õppeaine nimetus	Ajalugu
Koostaja	Mihkel Laar
Klass	5. klass
Õppeaine maht	1 ainetund nädalas, 35 ainetundi aastas
ÕPPE-KASVATUSEESMÄRGID	
Ajalooõpetusega taotletakse, et õpilane: • kasutab kontekstis aja mõistega seonduvaid sõnu, lühendeid ja fraase sajand, aastatuhat, eKr, pKr, araabia number, Rooma number, ajaloo periodiseerimine; • teab, et mineviku kohta saab teavet ajalooallikatest, töötab lihtsamate allikatega, kasutab kontekstis ajalooallikatega seonduvaid mõisteid: kirjalik allikas, suuline allikas, esemeline allikas; • kirjeldab mõnda minevikusündmust, mineviku inimeste eluolu; • leiab õpitu põhjal lihtsamaid seoseid; • väljendab oma teadmisi nii suuliselt kui ka kirjalikult, koostab kava ja lühijuttu; • kasutab ajalookaarti.	
ÕPPESISU	
Ajaarvamine (3 tundi) • Ajaga seotud mõisted. Ajalooperioodid: muinasaeg, vanaaeg, keskaeg, uusaeg, lähiajalugu. Ajalugu ja ajalooallikad (4 tundi) • Allikate tõlgendamine: kirjalik allikas, suuline allikas, esemeline allikas, muistised. • Muuseum ja arhiiv. Eluolu (10 tundi) • Elu linnas ja maal, rahu ja sõja ajal, eluolu, tegevusalad, elamud, rõivastus, toit, kultuur ja traditsioonid, nende muutumine ajas. Ajaloosündmused ja ajaloolised isikud (13 tundi) • Ajaloosündmused ja silmapaistvad isikud kodukohas, Eestis, Euroopas ning maailmas.	
LÕIMING	
Eesti keel	Suuline ja kirjalik eneseväljendus, tekstide loomine, korrektne kirjaviis, küsimuste koostamine ja vastamine. Lauseehitus; erinevad tekstiliigid-reklaamitekst, funktsionaalne lugemine. kirjasõna Eesti aladel keskajal, õigekiri. Uus Testament.
Kirjandus	Eri liiki tekstide lugemine, analüüsimine.
Kunstiõpetus	Maal ja skulptuur keskajal, kirik kui sakraalehitis, reklaami kujundamine, kirjakunst.
Muusikaõpetus	Erinevate aegade muusika, pillid
Võõrkeeled	Sõnavara arendamine.
Geograafia	Maailma kaart ja selle kujunemine
Inimeseõpetus	Hügieen, enese eest hoolitsemine; kasvatuses erinevates ajastutes; soorollid.
Matemaatika	Ajamõõtmine, araabia ja rooma numbrid.
Loodusõpetus	Aed ja põld, põlluharimine
ÜLDPÄDEVUSED	
Kultuuri- ja väärtuspädevus	Ajalugu toetab suutlikkust mõista humanismi, demokraatia ja jätkusuutliku arengu põhiväärtusi ning nendest oma tegutsemises juhinduda.
Sotsiaalne ja kodanikupädevus	Sotsiaalne pädevus tähendab suutlikkust mõista inimühiskonna ajaloos ja nüüdisajal toimuvate ühiskondlike muutuste põhjusi ja tagajärgi; tunda lihtsamaid sotsiaalteaduste uurimismeetodeid ja kasutada mõnda neist õppetöös ja igapäevases elus; luua tulevikustsenaariume ja -visioone mingis sotsiaalselt või personaalselt olulises valdkonnas; tunda ja austada inimõigusi ja demokraatiat, teadmisi kodanikuõigustest ning -vastutusest, nendega kooskõlas olevaid oskusi ja käitumist; ära tunda kultuurilisi eripärasid ja järgida

	üldtunnustatud käitumisreegleid; jätkuvalt huvituda oma rahva, kogukonna ja maailma arengust, kujundada oma arvamus ning olla aktiivne ja vastutustundlik kodanik.
Enesemääratluspädevus	Ajalugu toetab rahvusliku, kultuurilise ja riikliku enesemääratluse kujunemist.
Õpipädevus	Õpipädevus kujundab suutlikkust organiseerida õpikeskkonda ning hankida ajaloo õppimiseks vajaminevaid vahendeid ja teavet, samuti oma õppimise planeerimist ning õpitu kasutamist erinevates kontekstides ja probleeme lahendades. Õppetegevuse ja tagasiside kaudu omandavad õppijad eneseanalüüsi oskuse ning suudavad selle järgi kavandada oma edasiõppimist.
Suhtluspädevus	Suutlikkust ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada erinevates suhtlusolukordades; lugeda ning mõista ajaloo teabe- ja tarbetekste ning ajaloolist ilukirjandust; kirjutada eri liiki (lühit)tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust ning väljendusrikast keelt.
Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus	Ajalugu toetab suutlikkust kasutada erinevaid ülesandeid lahendades matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid kõigis elu- ja tegevusvaldkondades.
Ettevõtlikkuspädevus	Ettevõtlikkuspädevusega õpitakse nägema probleeme ja neis peituvaid võimalusi, püstitama eesmärke, genereerima ideid ning neid teostama; õpitakse initsiatiivikust ja vastutust, tegema eesmärkide saavutamiseks koostööd; õpitakse tegevust lõpule viima, reageerima paindlikult muutustele, võtma arukaid riske ning tulema toime ebakindlusega; õpitakse ideede teostamiseks valima sobivaid ja loovaid meetodeid, mis toetuvad olukorra, enda suutlikkuse ja ressursside adekvaatsele analüüsile ja tegevuse tagajärgede prognoosile ning on kooskõlas eesmärkidega.
Digipädevus	Digipädevuse arendamiseks kasutatakse sotsiaalainete õpetamisel kaasaegseid tehnoloogilisi võimalusi. Õpilasi suunatakse õppetöös kasutama nutiseadmeid ning elektroonilisi abivahendeid. Õpilased koostavad ettekandeid, sooritavaid hindelisi ülesandeid ning otsivad õpimaterjale digivahendite abil. Ühtlasi õpetatakse õpilasi suhtuma kriitiliselt kasutatavasse teabesse ning jälgima turvalisuse ja autorikaitse printsiipe. IKT õpetus ja digipädevuste kujundamine toimub Raatuse koolis, kõikides õppeainetes lõimituna õpetajate ühistööna.

LÄBIVAD TEEMAD

„Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“

Ajaloolase ja arheoloogi elukutse, muuseumitöötaja; käsitööline (kõösnar või kullasepp), hariduse ja teaduse valdkond kui karjäärivõimalus. Ehituskunst, sajandeid kestva ehitise teostus. Erinevate õpivõtete kasutamine. Erialad, mis on läbi sajandite ühiskonnas olnud.

„Keskkond ja jätkusuutlik areng“

Arheoloogiliste leidudega seotud tegevus, tehnika arengu mõju keskkonnale ja kuidas saame loodust/keskkonda kaitsta. Ajalooliste ehitiste säilitamine. Õpilane oskab näha peamisi põhjusi, miks kõik linnas ei olnud jätkusuutlikud. Eesti loodus kui miljonite aastate arengu tulemus. Inimese sõltuvus loodusest.

„Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“

Õpilane kujundab oma seisukoha ja argumenteerib seda faktidega ajalooõpikust või nähtud filmist. Üksikisiku roll ajaloos. Oma õpiedukuse eest vastutamine. Demokraatliku ühiskonna areng.

„Kultuuriline identiteet“

Erinevate ajastute ja erinevate piirkondade inimesed on erineva maailmavaatega. Euroopaliku maailmavaate lugu. Kultuuri ja majanduse vastastikune seos; kaupmees/käsitööline kui kultuuri mõjutaja.

„Teabekeskond“

Info otsimine ja leidmine, kriitiline lähenemine allikatele. Maalid kui teabe kandjad, riided, ehted jne. Trükikunsti leiutamise seotud muutused.

„Tehnoloogia ja innovatsioon“

Õpilane saab aru, et maailm on pidevas muutumises. Tehnoloogia kasutamine minevikus ja tänapäeval.

„Tervis ja ohutus“

Asia ühiskonnad, Haiguste levik, vaktsineerimine. Tervis erinevates kultuurides ja riikides.

„Väärtused ja kõlblus“

Teab, et Euroopa maailmapidi aluseks on 10 käsku. Erinevate maailmavaadete sarnased ja erinevad jooned. Iluideaali muutumine, esteetika. Inimeseks olemise vastutus, refleksioon

ÕPPETEGEVUS

5. klassi ajalooõpetuses on kasutatakse õpilase aktiivse tegutsemise keskset, mängulist ning arutelu ja lugudepõhist käsitlust, millega ei taotleta tervikliku ajaloopildi loomist, vaid äratatakse huvi ajaloo vastu. Õppesisu tugineb õpilast vahetult ümbritsevatele allikatele, koduloolisele ainekule ning Eesti või maailma ajaloole.

Kasutatakse erinevaid ajalooallikaid ning minevikust jutustavaid pilte ja lugusid, toetudes varasematele teadmistele. Õppes tutvuvad õpilased ajaloo põhimõistetega ning omandavad mitmesuguseid oskusi: küsimuste esitamine ja neile vastamine, informatsiooni hankimine, suuline ja kirjalik eneseväljendus, koostööoskus ja kujutlusvõime, funktsionaalne kirjaoskus.

Õpitakse kasutama aja mõistega seonduvaid sõnu ja fraase; tutvutakse erinevate ajalooallikatega; kasutatakse ajalooalast sõnavara. Arutletakse mineviku erinevate esituste ja tõlgenduste üle, millega õpilane kokku puutub. Õpitakse kasutama ajatelge ja ajalookaarti ning täitma kontuurkaarti; jutustama ümber teksti ja sellest olulisemat esile tooma, koostama kava ning lühijuttu. Võimaluse korral tehakse õppekäike ning muuseumi ja arhiivitunde, kutsutakse tunnikülalisi (nii mineviku vahetuid tunnistajaid kui ka uurijaid), õpitakse tundma ajaloolisi paiku. Toetutakse koduloolisele ainekule, õpitakse tundma kodukoha ajaloolisi paiku.

ÕPITULEMUSED

5. klassi lõpetaja:

- kasutab kontekstis aja mõistega seonduvaid sõnu, lühendeid ja fraase *sajand, aastatuhat, eKr, pKr, araabia numbrid, Rooma numbrid, ajaloo periodiseerimine*;
- kirjeldab mõnda minevikusündmust ja inimeste eluolu minevikus;
- leiab õpitu põhjal lihtsamaid seoseid;
- teab, et mineviku kohta saab teavet ajalooallikatest; kasutab kontekstis ajalooallikatega seonduvaid mõisteid *kirjalik-, suuline-esemeline allikas*.

HINDAMINE JA TAGASISIDE

II kooliastmes kasutatakse õppimist toetavat hindamist. Õpilasele antakse kirjalikku tagasisidet õpitulemuste saavutatuse kohta 2 korda õppeaastas (jaanuaris ja juunis). Suulist tagasisidet antakse jooksvalt kogu õppeaasta vältel.

Õppimist toetava hindamise peaesmärk on anda õpilasele motiveerivat tagasisidet. Tähtis on ka õpilase enda roll hindamisel, pakkudes talle võimalusi enesehindamiseks.

Ajaloo aines antakse hinnanguid õpilaste teadmiste ja oskuste kohta. Õpitulemuste kontrollimise vormid on mitmekesised, sisaldades nii suulisi, kirjalikke kui ka praktilisi ülesandeid.

Õpitulemuste kontrollimise ja hindamise vormid on mitmekesised, sisaldades suulist ja kirjalikku küsitlust, tööd kaartide, dokumentide, allikmaterjali ja piltidega, referaadi, loovtööd. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, kommenteerimist ning usaldusvääruse üle otsustamist. Üksikfaktide tundmisele eelistatakse olulisemate ajaloosündmuste ja nähtuste analüüsi nõudvaid ülesandeid.

KASUTATUD KIRJANDUS

5. klassis kasutatakse mitmekesiseid õppematerjale, eri liiki allikad (fotod, kirjad, esemed nt perekogust), ajalookaart (ajalooatlas, sein- ja kontuurkaardid), teemaraamatud, filmid (nt Arheoloogiakeskuse õppefilm „Raua sulatamine” (J. Peets, K. Kello); ETV saadete arhiiv (<http://etv.err.ee/arhiiv.php>); IKT - põhised õppematerjalid, nt Eesti muinasaeg, CD (Regio), interaktiivsed õppematerjalid, www.koolielu.ee ja www.miksike.ee

AINEKAVA ÜLDOSA	
Õppeaine nimetus	Ajalugu
Koostajad	Mihkel Laar
Klass	6. klass
Õppeaine maht	2 ainetundi nädalas, 70 ainetundi aastas
ÕPPE-KASVATUSEESMÄRGID	
Ajalooõpetusega taotletakse, et õpilane: • kasutab asjakohaselt aja mõistega seonduvaid sõnu ja fraase - aeg, muinasaeg, vanaaeg, sajand, aastatuhat, eKr, pKr, araabia number, Rooma number; • tunneb mõningaid iseloomulikke sündmusi kodukoha ja Eesti ajaloost ning seostab neid omavahel; • teab mõnda ajaloolist asunit, selle tekkimise ja kujunemise põhjuseid; • hindab materiaalsel keskkonda kui ajaloosündmuste peamist kandjat; • toob näiteid muinasaja ja vanaaja kohta; • mõistab vanaaja kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos ning esitab näiteid erinevate kultuurivaldkondade kohta; • mõistab, et ajaloosündmustel ja -nähtustel on põhjused ja tagajärjed ning loob lihtsamaid seoseid mõne sündmuse näitel; • teab, et mineviku kohta saab teavet ajalooallikatest, töötab lihtsamate allikatega ja hindab neid kriitiliselt; • väljendab oma teadmisi nii suuliselt kui ka kirjalikult, koostab kava, lühijuttu ja kirjeldust ning kasutab ajalookaarti	
ÕPPESISU	
MUINASAEG JA VANAAEG	
Aeg ja ajaarvamine. Muinas- ja vanaaja periodiseerimine(5)	
Ajalugu ja ajalooallikad. Allikmaterjalide tõlgendamine.(3)	
Muinasaeg (3 tundi)	
• Muinasaja arengujärgud ja nende üldiseloostus: kiviaja inimeste tegevusalad, põlluharimise algus, loomade kodustamine, käsitöö areng, metallide kasutusele võtmine. • Eesti ala vanim asustus. Eesti nooremal kiviajal, Pulli, Kunda. Eesti. Eesti metalliajastu algul	
Vanaaeg (2 tundi)	
• Vanaaja sisu ja üldiseloostus: ajalised piirid, looduslikud olud.	
Vana-Ida: (15 tundi)	
• Vana-Egiptus. Egiptuse riigikorraldus. Thutmosis III, Ramses II, Tutankhamon. • Vana-Egiptuse eluolu, religioon, kultuurisaavutused. • Mesopotaamia. Sumerite linnriigid, leiutised (ratas, potikeder), Hammurabi seadused, eluolu, religioon, kultuurisaavutused. • Iisraeli ja Juuda riik. Ainujumala usk, Vana Testament • Vana-Ida kõrgkultuurid põhijooned.	
Vana-Kreeka: vanim kõrgkultuur Euroopas (20 tundi)	
• Kreeka loodus ja rahvastik. Kreeta-Mükeene kultuur. • Kreeka linnriigid. Ühiskonnakorraldus ja kasvatus Ateenas ja Spartas. • Kreeka-Pärsia sõjad. • Ateena õitseng. • Vana-Kreeka kultuuri põhijooned. Olümpiamängud, religioon, mütoloogia, teater, kunst, arhitektuur (Ateena akropol), skulptuur, vaasimaal, hellenite igapäevaelu. • Linnriikide nõrgenemine, alistumine Makedooniale • Hellenism.	
Vana-Rooma (22 tundi)	
LÕIMING	
Eesti keel	Suuline ja kirjalik eneseväljendus, tekstide loomine, korrektne kirjaviis, küsimuste koostamine ja vastamine. Lauseehitus; erinevad tekstiliigid-reklaamitekst, funktsionaalne lugemine. kirjasõna Eesti aladel keskajal,

	õigekiri. Uus Testament,
Kirjandus	Eri liiki tekstide lugemine, analüüsimine.
Kunstiõpetus	Maal ja skulptuur keskajal, kirik kui sakraalehitis, reklaami kujundamine, kirjakunst,
Muusika	Keskaegne muusika, pillid, Mozart, klassikaline muusika
Võõrkeel	Sõnavara arendamine.
Geograafia	Maailma kaart ja selle kujunemine
Inimeseõpetus	Hügieen, enese eest hoolitsemine; kasvatuses erinevates ajastutes; soorollid.
Matemaatika	Ajamõõtmine, araabia ja rooma numbrid.
Loodusõpetus	aed ja põld, põlluharimine
ÜLDPÄDEVUSED	
Kultuuri- ja väärtuspädevus	Ajalugu toetab suutlikkust mõista humanismi, demokraatia ja jätkusuutliku arengu põhiväärtusi ning nendest oma tegutsemises juhinduda.
Sotsiaalne ja kodanikupädevus	Sotsiaalne pädevus tähendab suutlikkust mõista inimühiskonna ajaloos ja nüüdisajal toimuvate ühiskondlike muutuste põhjusi ja tagajärgi; tunda lihtsamaid sotsiaalteaduste uurimismeetodeid ja kasutada mõnda neist õppetöös ja igapäevases elus; luua tulevikustsenaariume ja -visioone mingis sotsiaalselt või personaalselt olulises valdkonnas; tunda ja austada inimõigusi ja demokraatiat, teadmisi kodanikuõigustest ning -vastutusest, nendega kooskõlas olevaid oskusi ja käitumist; ära tunda kultuurilisi eripärasid ja järgida üldtunnustatud käitumisreegleid; jätkuvalt huvituda oma rahva, kogukonna ja maailma arengust, kujundada oma arvamus ning olla aktiivne ja vastutustundlik kodanik.
Enesemääratluspädevus	Ajalugu toetab rahvusliku, kultuurilise ja riikliku enesemääratluse kujunemist.
Õpipädevus	Õpipädevus kujundab suutlikkust organiseerida õpikeskkonda ning hankida ajaloo õppimiseks vajaminevaid vahendeid ja teavet, samuti oma õppimise planeerimist ning õpitu kasutamist erinevates kontekstides ja probleeme lahendades. Õppetegevuse ja tagasiside kaudu omandavad õppijad eneseanalüüsi oskuse ning suudavad selle järgi kavandada oma edasiõppimist.
Suhtluspädevus	Suutlikkust ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada erinevates suhtlusolukordades; lugeda ning mõista ajaloo teabe- ja tarbetekste ning ajaloolist ilukirjandust; kirjutada eri liiki (lühi)tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust ning väljendusrikast keelt.
Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus	Ajalugu toetab suutlikkust kasutada erinevaid ülesandeid lahendades loodusteadusteadustele omast keelt, sümboleid ning meetodeid kõigis elu- ja tegevusvaldkondades.
Ettevõtlikkuspädevus	Ettevõtlikkuspädevusega õpitakse nägema probleeme ja neis peituvaid võimalusi, püstitama eesmärke, genereerima ideid ning neid teostama; õpitakse initsiatiivikust ja vastutust, tegema eesmärkide saavutamiseks koostööd; õpitakse tegevust lõpule viima, reageerima paindlikult muutustele, võtma arukaid riske ning tulema toime ebakindlusega; õpitakse ideede teostamiseks valima sobivaid ja loovaid meetodeid, mis toetuvad olukorra, enda suutlikkuse ja ressursside adekvaatselt analüüsile ja tegevuse tagajärgede prognoosile ning on kooskõlas eesmärkidega.
Digipädevus	Digipädevuse arendamiseks kasutatakse sotsiaalainete õpetamisel kaasaegseid tehnoloogilisi võimalusi. Õpilasi suunatakse õppetöös kasutama nutiseadmeid ning elektroonilisi abivahendeid. Õpilased koostavad ettekandeid, sooritavaid hindelisi ülesandeid ning otsivad õpimaterjale digivahendite abil. Ühtlasi õpetatakse õpilasi suhtuma kriitiliselt kasutatavasse teabesse ning jälgima turvalisuse ja autorikaitse printsiipe. IKT õpetus ja digipädevuste kujundamine toimub Rautuse koolis, kõikides õppeainetes lõimituna õpetajate ühistööna.

LÄBIVAD TEEMAD

„Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“

Ajaloolase ja arheoloogi elukutse, muuseumitöötaja; käsitöölise (kõõsner või kullasepp), hariduse ja teaduse valdkond kui karjääri võimalus. Ehituskunst, sajandeid kestva ehitise teostus. Erinevate õpivõtete kasutamine. Erialad, mis on läbi sajandite ühiskonnas olnud.

„Keskond ja jätkusuutlik areng“

Arheoloogiliste leidudega seotud tegevus, tehnika arengu mõju keskkonnale ja kuidas saame loodust/keskkonda kaitsta. Ajalooliste ehitiste säilitamine. Õpilane oskab näha peamisi põhjusi, miks kõik linnas ei olnud jätkusuutlikud. Eesti loodus kui miljonite aastate arengu tulemus. Inimese sõltuvus loodusest.

„Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“

Õpilane kujundab oma seisukoha ja argumenteerib seda faktidega ajalooõpikust või nähtud filmist. Üksikisiku roll ajaloos. Oma õpiedukuse eest vastutamine. Demokraatliku ühiskonna areng.

„Kultuuriline identiteet“

Erinevate ajastute ja erinevate piirkondade inimesed on erineva maailmavaatega. Euroopaliku maailmavaate lugu. Kultuuri ja majanduse vastastikune seos; kaupmees/käsitöölise kui kultuuri mõjutaja.

„Teabekeskond“

Info otsimine ja leidmine, kriitiline lähenemine allikatele. Maalid kui teabe kandjad, riided, ehted jne. Trükikunsti leiutamise seotud muutused.

„Tehnoloogia ja innovatsioon“

Õpilane saab aru, et maailm on pidevas muutumises. Tehnoloogia kasutamine minevikus ja tänapäeval.

„Tervis ja ohutus“

Aasia ühiskonnad, Aa. Haiguste levik, vaktsineerimine. Tervis erinevates kultuurides ja riikides.

„Väärtused ja kõlblus“

Teab, et Euroopa maailmapildi aluseks on 10 käsku. Erinevate maailmavaadete sarnased ja erinevad jooned. Iluideaali muutumine, esteetika. Inimeseks olemise vastutus, refleksioon

ÕPPETEGEVUS

6. klassis õpitakse seletama ja kasutama ajaga, ajaloo periodiseerimisega ning käsitletavate teemadega seonduvaid mõisteid ja fraase. Õpiku ning lisamaterjali abil tutvutakse muinasaja ja vanaaja kohta käivate ajalooallikatega, õpitakse nendest infot leidma ning seda kriitiliselt hindama. Õpitakse kirjeldama inimese elu ja tegevust muinas- ja vanaajal, selgitama muutusi, mis leidsid ühiskonnas aset seoses tehnoloogiliste, kultuuriliste ja poliitiliste muutustega. Õpitakse tundma olusid, milles kujunesid kõige vanemad kõrgkultuurid Egiptuses ja Mesopotaamias. Õpitakse kirjeldama vanaaja riiklikku korraldust ning elulaadi, muinas- ja vanaaja kultuuri- ja teadusesaavutusi, tähtsamate vanaaja valitsejate tegevust ning võrdlema nendega seonduvaid aspekte Egiptuse, Mesopotaamia, Kreeka linnriikide ja Rooma riigi näitel. Kasutatakse IKT vahendeid õppe tõhustamiseks ning õpilaste vastavate oskuste kujundamiseks nii õppides kui ka töötulemusi esitledes.

ÕPITULEMUSED

Muinasaeg

- oskab kasutada aja mõistega seonduvaid sõnu ja fraase: muinasaeg, vanaaeg,
- sajand, aastatuhat, e.Kr., p.Kr.
- teab antropogeneesi põhietape
- tunneb muinasaja inimese tegevusalasid
- tunneb kaarti (põlluharimise piirkonnad)
- metallide kasutuselevõttuga kaasnevad muudatused inimese elus
- Pulli ja Kunda asulad kui Eesti vanimad
- omab ettekujutust eestlaste päritolu küsimusest

Vanaaeg

- teab, kus ja millal tekkisid Idamaade kõrgkultuurid, kaart (Mesopotaamia,
- Egiptus)
- teab esimesi kirjasüsteeme (kiilkiri ja hieroglüüfkiri)
- teab vanaaja riiklikku korraldust (Sumeri linnriigid, Egiptuse vaarao,
- Assüüria)
- tunneb Egiptuse püramiidide tähendust (usk hauatagusesse ellu)

- omab ettekujutust monoteistliku religiooni tekkimisest Iisraelis
- teab, mis on Vana Testament

Vana – Kreeka

- oskab nimetada tähtsamaid Kreeka jumalaid ja kangelasi
- oskab kirjeldada linnriiklikku korraldust Ateena ja Sparta näitel
- tunneb ühiskonnakorraldust demokraatlikus Ateenas (Perikles)
- oskab nimetada tähtsamaid kultuurinähtusi (Homerose, olümpiamängud, teater,
- Ateena akropol, skulptuur)
- tunneb Aleksander Suure osa ajaloos ja tema vallutusi (kaart).

HINDAMINE JA TAGASISIDE

II kooliastmes kasutatakse õppimist toetavat hindamist. Õpilasele antakse kirjalikku tagasisidet õpitulemuste saavutatuse kohta 3 korda õppeaastas. Suulist tagasisidet antakse jooksvalt kogu õppeaasta vältel.

Õppimist toetava hindamise peaesmärk on anda õpilasele motiveerivat tagasisidet. Tähtis on ka õpilase enda roll hindamisel, pakkudes talle võimalusi enesehindamiseks.

Ajaloo aines antakse hinnanguid õpilaste teadmiste ja oskuste kohta. Õpitulemuste kontrollimise vormid on mitmekesised, sisaldades nii suulisi, kirjalikke kui ka praktilisi ülesandeid.

Õpitulemuste kontrollimise ja hindamise vormid on mitmekesised, sisaldades suulist ja kirjalikku küsitlust, tööd kaartide, dokumentide, allikmaterjali ja piltidega, referaadi, loovtööd. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, kommenteerimist ning usaldusvärsuse üle otsustamist. Üksikfaktide tundmisele eelistatakse olulisemate ajaloosündmuste ja nähtuste analüüsi nõudvaid ülesandeid.

KASUTATUD KIRJANDUS

6. klassis kasutatakse mitmekesiseid õppematerjale, eri liiki allikad (fotod, kirjad, esemed nt perekogust), ajalookaart, teemaraamatud, filmid, ajalooatlas, sein- ja kontuurkaardid (Põhikooli atlas Regio 2000); filmid, nt Arheoloogiakeskuse õppefilm „Raua sulatamine” (J. Peets, K. Kello); ETV saadete arhiiv (<http://etv.err.ee/arhiiv.php>); IKT - põhised õppematerjalid, nt Eesti muinasaeg, CD (Regio), interaktiivsed õppematerjalid, www.koolielu.ee ja www.miksike.ee.

AJALUGU
III kooliaste

AINEKAVA ÜLDOSA	
Õppeaine nimetus	Ajalugu
Koostajad	Mihkel Laar
Klass	7. klass
Õppeaine maht	2 ainetundi nädalas, 70 ainetundi aastas
ÕPPE-KASVATUSEESMÄRGID	
Ajalooõpetusega taotletakse, et õpilane: tunneb huvi mineviku vastu; tunneb oma kodukoha ajalugu, Eesti ajalugu, Euroopa ning maailma ajalugu ajastut kõige enam iseloomustavate sündmuste, protsesside ja isikute kaudu; väärtustab kultuurilist mitmekesisust ning oma rolli kultuuripärandi säilitajana ja edasikandjana ning määratleb end oma rahva liikmena; leiab, üldistab, tõlgendab, kasutab ja hindab kriitiliselt ajaloo teavet; kasutab ajaloo põhimõisteid õiges kontekstis, eristab ajaloo fakti tõlgendusest ja arvamusest, näeb ja sõnastab probleeme ning esitab neist lähtudes küsimusi ja pakub lahendusteid; mõistab põhjuse-tagajärje, sarnasuse-erinevuse ja järjepidevuse olemust ning hindab allikate usaldusväärsust ajaloosündmusi ja -protsesse ning ajaloolist keskkonda analüüsides; tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi, kujundab ning põhjendab oma arvamust, analüüsib ja hindab oma tegevust ning näeb ja korrigeerib oma eksimusi; tunneb ja kasutab erinevaid õpivõtteid, tekstiliike ja teabeallikaid, väljendab oma teadmisi ning oskusi suuliselt ja kirjalikult ning kasutab õppetegevuses IKT vahendeid.	
ÕPPESISU	
Keskaeg ja varauusaeg. Maailm keskajal 476-1492 (40 tundi) Keskaja koht maailma ajaloos, keskaja ühiskonna üldiseloomustus. Keskaja periodiseering, ühiskonnakorraldus, läänikord, eluolu ja maailmapilt. Kirik ja kultuur keskajal, ristiusu õpetuse alused, kiriku osa ühiskonnas, ristisõjad, keskaja ülikoolid ja teadus, romaani ja gooti stiil. Frangi riik, Frangi riigi teke, riik Karl Suure ajal, Frangi riigi jagunemine, kolm tuumikala: Itaalia, Prantsusmaa ja Saksamaa. Araablased. Araabia ühiskond, Muhamed. Islam, araabia kultuur ja selle mõju Euroopale. Bütsants, Bütsantsi tugevuse põhjused, Justinianus I, Vana-Vene. Linnad ja kaubandus, linnade teke ja eluolu, hansakaubandus Põhja-Euroopas, tsunftikord, linnade valitsemine. Põhja-Euroopa ja Eesti. Skandinaavia eluviis ja ühiskond, viikingite retked. Eesti keskajal, eluolu muinasaja lõpus. Muinasmaakonnad, muistne vabadusvõitlus ja ristiusustamine, ühiskonna struktuur. Valitsemine, Liivi Ordu. Linnad. Keskaja ühiskond Saksamaa, Inglismaa ja Prantsusmaa näitel. Saksa-Rooma keisririik, parlamendi kujunemine Inglismaal, Prantsusmaa ühendamine, eluolu keskajal. Maailm varauusaegajal 1492-1600 (30 tundi) Ühiskond varauusaegajal, tehnoloogia, uue maailmapildi kujunemine. Tehnoloogia areng, majandussuhted, humanism, kujutav kunst, Leonardo da Vinci. Suured maadeavastused. Ameerika avastamine, maadeavastuste tähendus Euroopale ja Euroopa mõju avastatud maades. Reformatsioon Saksamaal. Martin Luther. Eesti 16. sajandil, reformatsioon, haldusjaotus ja linnad, Liivi sõja põhjused ja tagajärjed.	
LÕIMING	
Eesti keel	Suuline ja kirjalik eneseväljendus, tekstide loomine, korrektne kirjaviis, küsimuste koostamine ja vastamine. Lauseehitus; erinevad tekstiliigid-reklaamitekst, funktsionaalne lugemine.

Kirjandus	Eri liiki tekstide lugemine, analüüsimine.
Kunstiõpetus	Maal ja skulptuur keskajal, kirik kui sakraalehtis, reklaami kujundamine, kirjakunst.
Muusika	Keskaegne muusika, pillid.
Võõrkeel	Sõnavara arendamine.
Geograafia	Vahemere-piirkond, atlase kasutamine, kirikuhoone ja ilmakaared, Euroopa riigid, Eesti kaart.
Inimeseõpetus	Hügieen, enese eest hoolitsemine; kasvatuses erinevates ajastutes; soorollid.
Matemaatika	Ajamõõtmine, ajaühikud, oskus püstitada probleemi, loogiliselt arutleda, lugeda materjalist välja vajalikku infot.
Loodusõpetus	Tuule- ja vee-energia kasutamine; päikesekell, füüsika rakendamine tehnika arengus.
ÜLDPÄDEVUSED	
Kultuuri- ja väärtuspädevus	Ajalugu toetab suutlikkust mõista humanismi, demokraatia ja jätkusuutliku arengu põhiväärtusi ning nendest oma tegutsemises juhinduda.
Sotsiaalne ja kodanikupädevus	Sotsiaalne pädevus tähendab suutlikkust mõista inimühiskonna ajaloo ja nüüdisajal toimuvate ühiskondlike muutuste põhjusi ja tagajärgi; tunda lihtsamaid sotsiaalteaduste uurimismeetodeid ja kasutada mõnda neist õppetöös ja igapäevases elus; luua tulevikustsenaariume ja -visioone mingis sotsiaalselt või personaalselt olulises valdkonnas; tunda ja austada inimõigusi ja demokraatiat, teadmisi kodanikuõigustest ning -vastutusest, nendega kooskõlas olevaid oskusi ja käitumist; ära tunda kultuurilisi eripärasid ja järgida üldtunnustatud käitumisreegleid; jätkuvalt huvituda oma rahva, kogukonna ja maailma arengust, kujundada oma arvamus ning olla aktiivne ja vastutustundlik kodanik.
Enesemääratluspädevus	Ajalugu toetab rahvusliku, kultuurilise ja riikliku enesemääratluse kujunemist.
Õpipädevus	Õpipädevus kujundab suutlikkust organiseerida õpikeskkonda ning hankida ajaloo õppimiseks vajaminevaid vahendeid ja teavet, samuti oma õppimise planeerimist ning õpitu kasutamist erinevates kontekstides ja probleeme lahendades. Õppetegevuse ja tagasiside kaudu omandavad õppijad eneseanalüüsi oskuse ning suudavad selle järgi kavandada oma edasiõppimist.
Suhtluspädevus	Suutlikkust ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada erinevates suhtlusolukordades; lugeda ning mõista ajaloo teabe- ja tarbetekste ning ajaloolist ilukirjandust; kirjutada eri liiki (lühit)tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust ning väljendusrikast keelt.
Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus	Ajalugu toetab suutlikkust kasutada erinevaid ülesandeid lahendades matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid kõigis elu- ja tegevusvaldkondades.
Ettevõtlikkuspädevus	Ettevõtlikkuspädevusega õpitakse nägema probleeme ja neis peituvaid võimalusi, püstitada eesmärgi, genereerima ideid ning neid teostama; õpitakse initsiatiivikust ja vastutust, tegema eesmärkide saavutamiseks koostööd; õpitakse tegevust lõpule viima, reageerima paindlikult muutustele, võtma arukaid riske ning tulema toime ebakindlusega; õpitakse ideede teostamiseks valima sobivaid ja loovaid meetodeid, mis toetuvad olukorra, enda suutlikkuse ja ressursside adekvaatsele analüüsile ja tegevuse tagajärgede prognoosile ning on kooskõlas eesmärkidega.
Digipädevus	Digipädevuse arendamiseks kasutatakse sotsiaalainete õpetamisel kaasaegseid tehnoloogilisi võimalusi. Õpilasi suunatakse õppetöös kasutama nutiseadmeid ning elektroonilisi abivahendeid. Õpilased koostavad ettekandeid, sooritavaid hindelisi ülesandeid ning otsivad õpimaterjale digivahendite abil. Ühtlasi õpetatakse õpilasi suhtuma kriitiliselt kasutatavasse teabesse ning jälgima turvalisuse ja autorikaitse printsiipe. IKT õpetus ja digipädevuste kujundamine toimub Raatuse koolis, kõikides õppeainetes lõimituna õpetajate ühistööna.

LÄBIVAD TEEMAD

„Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“

Ajaloolase ja arheoloogi elukutse, muuseumitöötaja; käsitöeline (kõõsner või kullasepp), hariduse ja teaduse valdkond kui karjäärivõimalus. Ehituskunst, sajandeid kestva ehitise teostus. Erinevate õpivõtete kasutamine. Erialad, mis on läbi sajandite ühiskonnas olnud.

„Keskond ja jätkusuutlik areng“

Arheoloogiliste leidudega seotud tegevus, tehnika arengu mõju keskkonnale ja kuidas saame loodust/keskkonda kaitsta. Ajalooliste ehitiste säilitamine. Õpilane oskab näha peamisi põhjusi, miks kõik linnas ei olnud jätkusuutlikud. Eesti loodus kui miljonite aastate arengu tulemus. Inimese sõltuvus loodusest. Maadeavastustega seotud keskkonnamuutused.

„Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“

Õpilane kujundab oma seisukoha ja argumenteerib seda faktidega ajalooõpikust või nähtud filmist. Üksikisiku roll ajaloos. Oma õpiedukuse eest vastutamine. Demokraatliku ühiskonna areng.

„Kultuuriline identiteet“

Erinevate ajastute ja erinevate piirkondade inimesed on erineva maailmavaatega. Euroopaliku maailmavaate lugu. Kultuuri ja majanduse vastastikune seos; kaupmees/käsitöeline kui kultuuri mõjutaja.

„Teabekeskond“

Info otsimine ja leidmine, kriitiline lähenemine allikatele. Maalid kui teabe kandjad, riided, ehted jne. Trükikunsti leiutamise seotud muutused.

„Tehnoloogia ja innovatsioon“

Õpilane saab aru, et maailm ongi pidevas muutumises. Tehnoloogia kasutamine keskajal ja tänapäeval.

„Tervis ja ohutus“

Araabia ühiskond, Araabia kultuur ja selle mõju Euroopale – puhtad käed ja puhas joogivesi. Äärmuslike loodusolude mõju inimesele.

„Väärtused ja kõlblus“

Teab, et Euroopa maailmapildi aluseks on 10 käsku. Õpilase positsioon keskajal, keheline karistamine jne. Hästi tehtud töö väärtus ajaloos. Erinevate maailmavaadete sarnased ja erinevad jooned. Erinevate maailmavaadete sarnased ja erinevad jooned. Idamaise maailmapildi areng läbi ajaloo, kontrastid Euroopa maailmapildiga. Bütsantsi käitumine oma vastaste ja liitlastega.

ÕPPETEGEVUS

Kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh aktiivõpet: vestlus, diskussioon, projektõpe, loovülesande, kava, ajajoone, skeemi ja plaani, õpimapi koostamine, rolli- ja otsustusmängud, praktilised tööd (nt töö allikate ja kaardiga, töölehe ja kontuurkaardi täitmine, infootsing teabeallikatest ja infoanalüüs), tegevuspõhine õpe (nt dramatiseeringud, mudelite ja makettide valmistamine).

ÕPITULEMUSED

7.klassi lõpetaja:

- iseloomustab läänikorda, feodaalset hierarhiat, seisuslikku ühiskonda, naturaalmajandust, talupoegade ja feodaalide elulaadi; kiriku osa keskaja ühiskonnas ning kultuuripärandi säilitajana ja maailmapildi kujundajana; teab, kuhu tekkisid keskaegsed linnad, iseloomustab keskaegse linna eluolu;
- iseloomustab Frangi riigi osatähtsust varakeskaegses ühiskonnas ja Frangi riigi jagunemist;
- iseloomustab araabia kultuuri ja selle mõju Euroopale, näitab kaardil araablaste vallutusi;
- kirjeldab viikingite elu, nimetab ja näitab kaardil nende retkede põhisuundi;
- toob esile ristsõdade eesmärgid ja tulemused;
- nimetab Eesti muinasmaakondi ja suuremaid linnuseid, iseloomustab eestlaste eluolu muinasaja lõpul, Eesti ristiusustamist ja muistset vabadusvõitlust;
- teab, kuidas kujunes Bütsantsi riik ning tekkis Vana-Vene riik;
- seletab ja kasutab kontekstis mõisteid paavst, patriarh, piiskop, preester, munk, nunn, senjäär, vasall, feodaal, pärisori, Inglise parlament, raad, tsunft, gild, Hansa Liit, Mõõgavendade Ordu, Liivi Ordu, romaani stiil, gooti stiil, koraan, Muhamed, mošee, Meka;
- teab, kes olid Karl Suur ja Justinianus I, ning iseloomustab nende tegevust.
- teab, kuidas mõjutasid varauusaegset ühiskonda maadeavastused, tehnoloogia areng ja reformatsioon;
- iseloomustab Eesti arengut 16. sajandil, majanduse ja linnade arengut ning reformatsiooni mõju;
- seletab Liivi sõja põhjusi ja tagajärgi;
- seletab ja kasutab kontekstis mõisteid maadeavastused, reformatsioon, protestandid, luteri usk,

reessanss, humanism; teab, kes olid Kolumbus, Martin Luther ja Leonardo da Vinci, ning iseloomustab nende tegevust.
HINDAMINE JA TAGASISIDE
Õpitulemuste kontrollimise ja hindamise vormid on mitmekesised, sisaldades suulist ja kirjalikku küsitlust, tööd kaartide, dokumentide, allikmaterjali ja piltidega, referaadi, loovtööd. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, kommenteerimist ning usaldusvääruse üle otsustamist. Üksikfaktide tundmisele eelistatakse olulisemate ajaloosündmuste ja nähtuste analüüsi nõudvaid ülesandeid. Kolmandas kooliastmes on kontrolliks ja hindamiseks nii avatud kui ka etteantud valikvastusega ülesanded.
KASUTATUD KIRJANDUS
Inna Põltsam-Jürjo. Pärtel Piirimäe, Ursula Vent. Keskaeg. I osa. Ajalooõpik 7. klassile. Avita 2011 Inna Põltsam-Jürjo, Juhan Kreem, Pärtel Piirimäe, Marika Mägi, Regina-Maria Blauhut, Katri Ezzoubi. Keskaeg. II osa. Ajalooõpik 7. klassile. Avita 2012 Inna Põltsam-Jürjo, Pärtel Piirimäe, Ursula Vent. Keskaeg. I osa. Töövihik 7. klassile. Avita 2011 Inna Põltsam-Jürjo, Juhan Kreem, Pärtel Piirimäe, Marika Mägi, Regina-Maria Blauhut, Katri Ezzoubi. Keskaeg. II osa. Töövihik 7. klassile. Avita 2012 Ajaloos atlas põhikoolile. Regio 2000 http://www.oppekava.ee/index.php/P%C3%B5hikooli_valdkonnaraamat_SOTSIAALAINED http://www.paideyg.ee/kunstiajalugu/kunstilugu/reessanss/index.htm

AINEKAVA ÜLDOSA	
Õppeaine nimetus	Ajalugu
Koostajad	Mihkel Laar
Klass	8. klass
Õppeaine maht	2 ainetundi nädalas, 70 ainetundi aastas
ÕPPE-KASVATUSEESMÄRGID	
Ajalooõpetusega taotletakse, et õpilane: tunneb huvi mineviku vastu; tunneb oma kodukoha ajalugu, Eesti ajalugu, Euroopa ning maailma ajalugu ajastut kõige enam iseloomustavate sündmuste, protsesside ja isikute kaudu; väärtustab kultuurilist mitmekesisust ning oma rolli kultuuripärandi säilitajana ja edasikandjana ning määratleb end oma rahva liikmena; leiab, üldistab, tõlgendab, kasutab ja hindab kriitiliselt ajalooteavet; kasutab ajaloo põhimõisteid õiges kontekstis, eristab ajaloofakti tõlgendusest ja arvamusest, näeb ja sõnastab probleeme ning esitab neist lähtudes küsimusi ja pakub lahendusteid; mõistab põhjuse-tagajärje, sarnasuse-erinevuse ja järjepidevuse olemust ning hindab allikate usaldusväärust ajaloosündmusi ja -protsesse ning ajaloolist keskkonda analüüsides; tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi, kujundab ning põhjendab oma arvamust, analüüsib ja hindab oma tegevust ning näeb ja korrigeerib oma eksimusi; tunneb ja kasutab erinevaid õpivõtteid, tekstiliike ja teabeallikaid, väljendab oma teadmisi ning oskusi suuliselt ja kirjalikult ning kasutab õppetegevuses IKT vahendeid.	
ÕPPESISU	
Maailm 1600–1815 (30 tundi)	
Uusaja ühiskonna põhjooned Euroopas, absolutismi kujunemine, Louis XIV, valgustusfilosoofia, Inglise kodusõda ja restauratsioon, Inglismaa ja Prantsusmaa, 18. sajandi valgustatud absolutism Preisimaa näitel, Friedrich II. Eesti Rootsi ja Vene riigi koosseisus, valitsemine, keskvoim ja aadli omavalitsus, Balti erikord, Põhjasõda, Peeter I, Eesti talurahvas 17. ja 18. sajandil, muutused majanduses ja poliitikas, vaimuelu (religioon, haridus, kirjasõna). USA iseseisvumine, Iseseisvussõda, USA riiklik korraldus. Prantsuse revolutsioon ja Napoleoni ajastu. Prantsuse revolutsiooni põhjused ja kulg, Napoleoni reformid, Prantsuse revolutsiooni ja Napoleoni sõdade tähtsus Euroopa ajaloos. Kultuur: barokk, klassitsism.	

Maailm 1815–1918 (40 tundi)

- Industriaalühiskonna kujunemine, tööstuslik pööre, vabrikutootmine, linnastumine, industriaalühiskonna sotsiaalne pale, 19. sajandi poliitilised õpetused.
- Rahvuslus ja rahvusrigid, rahvusluse kasv Euroopas, rahvusriigi loomine Saksamaa näitel, Saksa keisririik.
- Eesti 19. sajandil ja 20. sajandi algul, Vene impeeriumi äärealade poliitika, talurahvaseadused, rahvuslik ärkamine, selle eeldused, liidrid ja üritused, venestusaeg, 1905. aasta revolutsiooni tagajärjed.
- Esimene maailmasõda, uue jõudude vahekorra kujunemine Euroopas, sõja põhjused, kulg ja tagajärjed, maailmasõja mõju Eestile. Eesti iseseisvumine: autonoomiast Vabadussõjani.
- Kultuur 19. sajandil ja 20. sajandi algul: eluolu, ajakirjandus, seltsiliikumine.

LÕIMING

Eesti keel	Suuline ja kirjalik eneseväljendus, tekstide loomine, korrektne kirjaviis, küsimuste koostamine ja vastamine. Lauseehitus; erinevad tekstiliigid-reklaamitekst, funktsionaalne lugemine. kirjasõna Eesti aladel keskajal, õigekiri. Uus Testament, Forselius. Migratsioon, assimileerumine, vanausulised Peipsi järve läänekaldal, rahvuslik ärkamine.
Kirjandus	Eri liiki tekstide lugemine, analüüsimine.
Kunstiõpetus	Maal ja skulptuur keskajal, kirik kui sakraalehitis, reklaami kujundamine, kirjakunst, eurovisiooni lauluvõistlus, ABBA
Muusika	Keskaegne muusika, pillid, Mozart, klassikaline muusika
Võõrkeel	Sõnavara arendamine.
Geograafia	maadeavastused, kesk- ja varauusaegne kaart, Venemaa uus pealinn Sankt Peterburg, Poola jagamine. Balti kubermangud Vene riigi koosseisus. Euroopa kaart 19. sajandi alguses. Euroopa kaart 19. sajandi keskel. Euroopa riikide pealinnad. kolonialism
Inimeseõpetus	Hügieen, enese eest hoolitsemine; kasvatuses erinevates ajastutes; soorollid.
Matemaatika	Ajamõõtmine, ajaühikud, oskus püstitada probleemi, loogiliselt arutleda, lugeda materjalist välja vajalikku infot. meetermõõdukustik.
Loodusained	Tomat, kartul, mais, kakao, seltsid, sugukonnad, liigid, ladinakeelsed nimetused taimedel ja loomadel.
Füüsik	Helio- ja geotsentriline maailmapilt, teleskoop, lääts, Newtoni seadused, tõus ja mõõn
ÜLDPÄDEVUSED	
Kultuuri- ja väärtuspädevus	Ajalugu toetab suutlikkust mõista humanismi, demokraatia ja jätkusuutliku arengu põhiväärtusi ning nendest oma tegutsemises juhinduda.
Sotsiaalne ja kodanikupädevus	Sotsiaalne pädevus tähendab suutlikkust mõista inimühiskonna ajaloos ja nüüdisajal toimuvate ühiskondlike muutuste põhjusi ja tagajärgi; tunda lihtsamaid sotsiaalteaduste uurimismeetodeid ja kasutada mõnda neist õppetöös ja igapäevases elus; luua tulevikustsenaariume ja -visioone mingis sotsiaalselt või personaalselt olulises valdkonnas; tunda ja austada inimõigusi ja demokraatiat, teadmisi kodanikuõigustest ning -vastutusest, nendega kooskõlas olevaid oskusi ja käitumist; ära tunda kultuurilisi eripärasid ja järgida üldtunnustatud käitumisreegleid; jätkuvalt huvituda oma rahva, kogukonna ja maailma arengust, kujundada oma arvamus ning olla aktiivne ja vastutustundlik kodanik.
Enesemääratluspädevus	Ajalugu toetab rahvusliku, kultuurilise ja riikliku enesemääratluse kujunemist.
Õpipädevus	Õpipädevus kujundab suutlikkust organiseerida õpikeskkonda ning hankida ajaloo õppimiseks vajaminevaid vahendeid ja teavet, samuti oma õppimise planeerimist ning õpitu kasutamist erinevates kontekstides ja probleeme lahendades. Õppetegevuse ja tagasiside kaudu omandavad õppijad eneseanalüüsi oskuse ning suudavad selle järgi kavandada oma edasiõppimist.

Suhtluspädevus	Suutlikkust ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada erinevates suhtlusolukordades; lugeda ning mõista ajaloo teabe- ja tarbetekste ning ajaloolist ilukirjandust; kirjutada eri liiki (lüh)tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust ning väljendusrikast keelt.
Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus	Ajalugu toetab suutlikkust kasutada erinevaid ülesandeid lahendades matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid kõigis elu- ja tegevusvaldkondades.
Ettevõtlikkuspädevus	Ettevõtlikkuspädevusega õpitakse nägema probleeme ja neis peituvaid võimalusi, püstitama eesmärke, genereerima ideid ning neid teostama; õpitakse initsiatiivikust ja vastutust, tegema eesmärkide saavutamiseks koostööd; õpitakse tegevust lõpule viima, reageerima paindlikult muutustele, võtma arukaid riske ning tulema toime ebakindlusega; õpitakse ideede teostamiseks valima sobivaid ja loovaid meetodeid, mis toetuvad olukorra, enda suutlikkuse ja ressursside adekvaatsele analüüsile ja tegevuse tagajärgede prognoosile ning on kooskõlas eesmärkidega.
Digipädevus	Digipädevuse arendamiseks kasutatakse sotsiaalainete õpetamisel kaasaegseid tehnoloogilisi võimalusi. Õpilasi suunatakse õppetöös kasutama nutiseadmeid ning elektroonilisi abivahendeid. Õpilased koostavad ettekandeid, sooritavaid hindelisi ülesandeid ning otsivad õpimaterjale digivahendite abil. Ühtlasi õpetatakse õpilasi suhtuma kriitiliselt kasutatavasse teabesse ning jälgima turvalisuse ja autorikaitse printsiipe. IKT õpetus ja digipädevuste kujundamine toimub Raatuse koolis, kõikides õppeainetes lõimituna õpetajate ühistööna.

LÄBIVAD TEEMAD

„Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“

Ajaloolase ja arheoloogi elukutse, muuseumitöötaja; käsitööline (kõõsner või kullasepp), hariduse ja teaduse valdkond kui karjäärivõimalus. Ehituskunst, sajandeid kestva ehitise teostus. Erinevate õpivõtete kasutamine. Erialad, mis on läbi sajandite ühiskonnas olnud.

„Keskkond ja jätkusuutlik areng“

Arheoloogiliste leidudega seotud tegevus, tehnika arengu mõju keskkonnale ja kuidas saame loodust/keskkonda kaitsta. Ajalooliste ehitiste säilitamine. Õpilane oskab näha peamisi põhjusi, miks kõik linnas ei olnud jätkusuutlikud. Eesti loodus kui miljonite aastate arengu tulemus. Inimese sõltuvus loodusest. Maadeavastustega seotud keskkonnamuutused.

„Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“

Õpilane kujundab oma seisukoha ja argumenteerib seda faktidega ajalooõpikust või nähtud filmist. Üksikisiku roll ajaloos. Oma õpiedukuse eest vastutamine. Demokraatliku ühiskonna areng.

„Kultuuriline identiteet“

Erinevate ajastute ja erinevate piirkondade inimesed on erineva maailmavaatega. Euroopaliku maailmavaate lugu. Kultuuri ja majanduse vastastikune seos; kaupmees/käsitööline kui kultuuri mõjutaja.

„Teabekeskond“

Info otsimine ja leidmine, kriitiline lähenemine allikatele. Maalid kui teabe kandjad, riided, ehted jne. Trükikunsti leiutamise seotud muutused.

„Tehnoloogia ja innovatsioon“

Õpilane saab aru, et maailm ongi pidevas muutumises. Tehnoloogia kasutamine keskajal ja tänapäeval.

„Tervis ja ohutus“

Aasia ühiskonnad, Aasia ja Ameerika kultuurid ja selle mõju Euroopale. Haiguste levik, vaksineerimine. Koloniaalsüsteem.

„Väärtused ja kõlblus“

Teab, et Euroopa maailmapidi aluseks on 10 käsku. Erinevate maailmavaadete sarnased ja erinevad jooned. Iluideaali muutumine, esteetika. Inimeseks olemise vastutus, refleksioon

ÕPPETEGEVUS

Õpitakse tundma valgustusajastul toimunud muutusi riikide valitsemises. Analüüsitakse poliitiliste reformide mõju ühiskonna arengule, käsitledes seda erinevate inimeste vaatevinklist. Tuvastatakse erinevusi reformide ja revolutsioonide kaudu toimunud muutustes.

Võrreldakse USA riiklikku korraldust Euroopa uusaegsete riikide omaga ning õpitakse tundma uusaegse

ühiskonna põhijooni Euroopas. Õpitakse tundma Prantsuse revolutsiooni ja Napoleoni sõdade põhjusi, tagajärgi ning mõju Euroopale, tööstusliku pöörde mõju majandusele ja ühiskonnale 19. sajandil ning rahvusriikide kujunemist Saksamaa näitel; Eesti rahvusliku liikumise eeldusi, sündmusi ja liidreid. Analüüsitakse ning õpitakse tundma Esimese maailmasõja põhjusi ja tagajärgi ning Eesti iseseisvumisega seotud sündmuste käiku. Kaardil vaadatakse Esimese maailmasõja eel tekkinud liituseid, sõja käiku ja osalenud riike ning Versailles' rahu tulemusel kujunenud Euroopa riikide piire, võrreldes seda olukorda tänapäeval valitsevaga. Kolmandas kooliastmes on oluline omandada uurimistöö koostamise kogemus. 8. klassis sobivad selleks kodukoha ajalooa seotud teemad.

ÕPITULEMUSED

8. klassi lõpetaja:

- teab, mis muutused toimusid Rootsi ja Vene ajal Eesti võimukorralduses, talurahva elus, hariduses ja kultuuris ning mis olid Põhjasõja tagajärjed Eestile;
- iseloomustab valitsemiskorralduse muutusi uusajal: seisuslik riik, absolutism, valgustatud absolutism, parlamentarism;
- selgitab Prantsuse revolutsiooni ning Napoleoni reformide põhjusi, tagajärgi ja mõju;
- toob esile ühiskonna ümberkorraldamise võimalusi reformide ja revolutsiooni teel ning saab aru, mille poolest need erinevad;
- teab, mis muutused toimusid Euroopa poliitilisel kaardil Vestfaali rahu ning Viini kongressi tulemusena, ning näitab neid kaardil;
- teab, kuidas tekkisid Ameerika Ühendriigid, ja iseloomustab Ameerika Ühendriikide riigikorraldust;
- iseloomustab baroki ja klassitsismi põhijooni;
- teab, kuidas mõjutasid varauusaegset ühiskonda maadeavastused, tehnoloogia areng ja reformatsioon;
- iseloomustab Eesti arengut 16. sajandil, majanduse ja linnade arengut ning reformatsiooni mõju;
- seletab Liivi sõja põhjusi ja tagajärgi;
- seletab ja kasutab kontekstis mõisteid maadeavastused, reformatsioon, protestandid, luteri usk, renessanss, humanism;
- teab, kes olid Kolumbus, Martin Luther ja Leonardo da Vinci, ning iseloomustab nende tegevust.
- seletab ja kasutab kontekstis mõisteid valgustus, reform, revolutsioon, restauratsioon, absolutism, parlamentarism;
- teab, kes olid Napoleon, Louis XIV, Peeter I ja Voltaire, ning iseloomustab nende tegevust.

HINDAMINE JA TAGASISIDE

Õpitulemuste kontrollimise ja hindamise vormid on mitmekesised, sisaldades suulist ja kirjalikku küsitlust, tööd kaartide, dokumentide, allikmaterjali ja piltidega, referaadi, loovtööd. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, kommenteerimist ning usaldusväarsuse üle otsustamist. Üksikfaktide tundmisele eelistatakse olulisemate ajaloosündmuste ja nähtuste analüüsi nõudvaid ülesandeid. Kolmandas kooliastmes on kontrolliks ja hindamiseks nii avatud kui ka etteantud valikvastusega ülesanded.

KASUTATUD KIRJANDUS

8. klassis kasutatakse mitmekesiseid õppematerjale, eri liiki allikad (fotod, kirjad, esemed nt perekogust), ajalookaart (ajalooatlas, sein- ja kontuurkaardid), teemaraamatud, filmid, ETV saadete arhiiv (<http://etv.err.ee/arhiiv.php>); IKT - põhine õppematerjal, nt Eesti muinasaeg, CD (Regio), interaktiivsed õppematerjalid, www.koolielu.ee ja www.miksike.ee.

T. Tannberg, M. Laur jt. Uusaeg õpik 8. klassile I ja II osa Avita 2003

E. Tannberg, M. Nagel Töövihik 8. klassile

Põhikooli atlas. Regio. 2000.

http://www.oppekava.ee/index.php/P%C3%B5hikooli_valdkonnaraamat_SOTSIAALAINED

AINEKAVA ÜLDOSA	
Õppeaine nimetus	Ajalugu
Koostajad	Mihkel Laar
Klass	9. klass
Õppeaine maht	2 ainetundi nädalas, 70 ainetundi aastas
ÕPPE-EESMÄRGID	
Ajalooõpetusega taotletakse, et õpilane: tunneb huvi mineviku vastu; tunneb oma kodukoha ajalugu, Eesti ajalugu, Euroopa ning maailma ajalugu ajastut kõige enam iseloomustavate sündmuste, protsesside ja isikute kaudu; väärtustab kultuurilist mitmekesisust ning oma rolli kultuuripärandi säilitajana ja edasikandjana ning määratleb end oma rahva liikmena; leiab, üldistab, tõlgendab, kasutab ja hindab kriitiliselt ajalooteavet; kasutab ajaloo põhimõisteid õiges kontekstis, eristab ajaloo fakti tõlgendusest ja arvamusest, näeb ja sõnastab probleeme ning esitab neist lähtudes küsimusi ja pakub lahendusteid; mõistab põhjuse-tagajärje, sarnasuse-erinevuse ja järjepidevuse olemust ning hindab allikate usaldusväärsust ajaloosündmusi ja -protsesse ning ajaloolist keskkonda analüüsid; tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi, kujundab ning põhjendab oma arvamust, analüüsib ja hindab oma tegevust ning näeb ja korrigeerib oma eksimusi; tunneb ja kasutab erinevaid õpivõtteid, tekstiliike ja teabeallikaid, väljendab oma teadmisi ning oskusi suuliselt ja kirjalikult ning kasutab õppetegevuses IKT vahendeid	
ÕPPESISU	
Maailm kahe maailmasõja vahel 1918–1939 (25 tundi) Rahvusvaheline olukord, Pariisi rahukonverents, poliitiline kaart pärast Esimest maailmasõda, Rahvasteliidu tegevus ja mõju, sõjakollete kujunemine Aasias ja Euroopas. Maailmamajandus, ülemaailmse majanduskriisi põhjused, olemus ja tagajärjed. Demokraatia ja diktatuurid 1920.–1930. aastail, demokraatia ja diktatuuri põhjooned, demokraatia Ameerika Ühendriikide näitel, autoritarism Itaalia näitel, totalitarism NSV Liidu ja Saksamaa näitel. Eesti Vabariik, Vabadussõda, Asutav Kogu, maareform ja põhiseadus, demokraatliku parlamentarismi aastad, vaikiv ajastu, majandus, kultuur ja eluolu, välispoliitika. Kultuur ja eluolu kahe maailmasõja vahel, uued kultuurinähtused, teadus, tehnika areng, aatomiuringud, auto ja lennuk, raadio, kino ja film, kirjandus ja kunst, uued propagandavahendid. Teine maailmasõda 1939–1945 (10 tundi) Rahvusvaheline olukord. Lääneriikide järeleandmised Saksamaale. München. MRP. Sõjategevuse üldiseloomustus, sõja algus ja lõpp, sõdivad pooled, rinded, holokaust, ÜRO asutamine. Eesti Teise maailmasõja ajal, baaside ajastu, iseseisvuse kaotamine, juuniküüditamine, sõjategevus Eesti territooriumil, Nõukogude ja Saksa okupatsioon. Maailm pärast Teist maailmasõda 1945–2000 (35 tundi) Külm sõda, külma sõja põhjooned ja avaldumisvormid, kriisid ja sõjad. Läänemaailm USA ja Saksamaa Liitvabariigi näitel. USA ühiskond, sisepoliitika, ühiskondlikud liikumised, välispoliitika. Saksamaa Liitvabariigi majanduse areng, Ida- ja Lääne-Saksamaa suhted. Kommunistlikud riigid, kommunistliku süsteemi teke. NSV Liit, stalinism, sula, stagnatsioon. Eesti Nõukogude okupatsiooni all, piiride muutumine, repressioonid, kollektiviseerimine, industrialiseerimine, poliitiline juhtimine, kultuur ja eluolu. Kommunistliku süsteemi lagunemine, <i>perestroika</i> ja <i>glasnost</i>, Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin, Saksamaa ühinemine. Eesti Vabariigi iseseisvuse taastamine. Laulev revolutsioon, Balti kett, põhiseadusliku korra taastamine. Maailm alates 1990. aastaist, üldülevaade, Euroopa Liidu laienemine, NATO laienemine, uued vastasseisud. Kultuur ja eluolu 20. sajandi teisel poolel. Teaduse ja tehnika areng, aatomiuringud, infotehnoloogia, massikultuur, naine ja ühiskondlik elu, muutused mentaliteedis.	

LÕIMING	
Eesti keel	Suuline ja kirjalik eneseväljendus, tekstide loomine, korrektne kirjaviis, küsimuste koostamine ja vastamine. Lauseehitus; erinevad tekstiliigid-reklaamitekst, funktsionaalne lugemine. kirjasõna Eesti aladel keskajal, õigekiri. Uus Testament.
Kirjandus	Eri liiki tekstide lugemine, analüüsimine.
Kunstiõpetus	Maal ja skulptuur keskajal, kirik kui sakraalehitis, reklaami kujundamine, kirjakunst.
Muusika	Keskaegne muusika, pillid, Mozart, klassikaline muusika.
Võõrkeel	Sõnavara arendamine.
Geograafia	Maailma kaart ja selle kujunemine.
Inimeseõpetus	Hügieen, enese eest hoolitsemine; kasvatuses erinevates ajastutes; soorollid.
Matemaatika	Ajamõõtmine, araabia ja rooma numbrid.
Loodusõpetus	Aed ja põld, põlluharimine.
ÜLDPÄDEVUSED	
Kultuuri- ja väärtuspädevus	Ajalugu toetab suutlikkust mõista humanismi, demokraatia ja jätkusuutliku arengu põhiväärtusi ning nendest oma tegutsemises juhinduda.
Sotsiaalne ja kodanikupädevus	tähendab suutlikkust mõista inimühiskonna ajaloo ja nüüdisajal toimuvate ühiskondlike muutuste põhjusi ja tagajärgi; tunda lihtsamaid sotsiaalteaduste uurimismeetodeid ja kasutada mõnda neist õppetöös ja igapäevases elus; luua tulevikustsenaariume ja -visioone mingis sotsiaalselt või personaalselt olulises valdkonnas; tunda ja austada inimõigusi ja demokraatiat, teadmisi kodanikuõigustest ning -vastutusest, nendega kooskõlas olevaid oskusi ja käitumist; ära tunda kultuurilisi eripärasid ja järgida üldtunnustatud käitumisreegleid; jätkuvalt huvituda oma rahva, kogukonna ja maailma arengust, kujundada oma arvamusi ning olla aktiivne ja vastutustundlik kodanik.
Enesemääratluspädevus	Ajalugu toetab rahvusliku, kultuurilise ja riikliku enesemääratluse kujunemist.
Õpipädevus	kujundab suutlikkust organiseerida õpikeskkonda ning hankida ajaloo õppimiseks vajaminevaid vahendeid ja teavet, samuti oma õppimise planeerimist ning õpitu kasutamist erinevates kontekstides ja probleeme lahendades. Õppetegevuse ja tagasiside kaudu omandavad õppijad eneseanalüüsi oskuse ning suudavad selle järgi kavandada oma edasiõppimist.
Suhtluspädevus	Suutlikkust ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada erinevates suhtlusolukordades; lugeda ning mõista ajaloo teabe- ja tarbetekste ning ajaloolist ilukirjandust; kirjutada eri liiki (lühit)tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust ning väljendusrikast keelt.
Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus	Ajalugu toetab suutlikkust kasutada erinevaid ülesandeid lahendades matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid kõigis elu- ja tegevusvaldkondades.
Ettevõtlikkuspädevusega	õpitakse nägema probleeme ja neis peituvaid võimalusi, püstitama eesmärke, genereerima ideid ning neid teostama; õpitakse initsiatiivikust ja vastutust, tegema eesmärkide saavutamiseks koostööd; õpitakse tegevust lõpule viima, reageerima paindlikult muutustele, võtma arukaid riske ning tulema toime ebakindlusega; õpitakse ideede teostamiseks valida sobivaid ja loovaid meetodeid, mis toetuvad olukorra, enda suutlikkuse ja ressursside adekvaatsele analüüsile ja tegevuse tagajärgede prognoosile ning on kooskõlas eesmärkidega.
Digipädevus	Digipädevuse arendamiseks kasutatakse sotsiaalainete õpetamisel kaasaegseid tehnoloogilisi võimalusi. Õpilasi suunatakse õppetöös kasutama nutiseadmeid ning elektroonilisi abivahendeid. Õpilased koostavad ettekandeid, sooritavaid hindelisi ülesandeid ning otsivad õpimaterjale digivahendite abil. Ühtlasi õpetatakse õpilasi suhtuma kriitiliselt kasutatavasse teabesse ning jälgima turvalisuse ja autorikaitse printsiipe. IKT õpetus ja digipädevuste kujundamine

toimub Raatuse koolis, kõikides õppeainetes lõimituna õpetajate ühistööna.

LÄBIVAD TEEMAD

„Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“

Ajaloolase ja arheoloogi elukutse, muuseumitöötaja; käsitööline (kõõsner või kullasepp), hariduse ja teaduse valdkond kui karjäärivõimalus. Ehituskunst, sajandeid kestva ehitise teostus. Erinevate õpivõtete kasutamine. Erialad, mis on läbi sajandite ühiskonnas olnud.

„Keskkond ja jätkusuutlik areng“

Arheoloogiliste leidudega seotud tegevus, tehnika arengu mõju keskkonnale ja kuidas saame loodust/keskkonda kaitsta. Ajalooliste ehitiste säilitamine. Õpilane oskab näha peamisi põhjusi, miks kõik linnas ei olnud jätkusuutlikud. Eesti loodus kui miljonite aastate arengu tulemus. Inimese sõltuvus loodusest.

„Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“

Õpilane kujundab oma seisukoha ja argumenteerib seda faktidega ajalooõpikust või nähtud filmist. Üksikisiku roll ajaloos. Oma õpiedukuse eest vastutamine. Demokraatliku ühiskonna areng.

„Kultuuriline identiteet“

Erinevate ajastute ja erinevate piirkondade inimesed on erineva maailmavaatega. Euroopaliku maailmavaate lugu. Kultuuri ja majanduse vastastikune seos; kaupmees/käsitööline kui kultuuri mõjutaja.

„Teabekeskond“

Info otsimine ja leidmine, kriitiline lähenemine allikatele. Maalid kui teabe kandjad, riided, ehted jne. Trükikunsti leiutamise seotud muutused.

„Tehnoloogia ja innovatsioon“

Õpilane saab aru, et maailm ongi pidevas muutumises. Tehnoloogia kasutamine minevikus ja tänapäeval.

„Tervis ja ohutus“

Aasia ühiskonnad, Aa. Haiguste levik, vaktsineerimine. Tervis erinevates kultuurides ja riikides.

„Väärtused ja kõlblus“

Teab, et Euroopa maailmapildi aluseks on 10 käsku. Erinevate maailmavaadete sarnased ja erinevad jooned. Iluideaali muutumine, esteetika. Inimeseks olemise vastutus, reflektatsioon

ÕPPETEGEVUS

- Kaardi alusel õpitakse tundma, mis territoriaalsed muutused toimusid Versailles' rahulepingu järel: Saksamaa piirid, impeeriumide lagunemine, iseseisvunud riigid. Võrreldakse kaardiga enne Esimest maailmasõda. Kaardi alusel õpitakse tundma muutusi Teise maailmasõja järel: Saksamaa piirid, Saksamaa lõhestamine, iseseisvate riikide kadumine, tähtsamad rinded ja lahingud, MRP mõjusfäärid. Võrreldakse kaardiga enne Teist maailmasõda.
- Õpitakse tundma rahvusvahelise elu sündmusi ja erinevate riikide välispoliitilisi taotlusi, analüüsitakse Versailles' süsteemi mõju ning ülemaailmse majanduskriisi mõju, tehakse järeldusi, miks rahvusvaheline olukord teravnemiseks. Iseloomustatakse ja võrreldakse demokraatiat ning diktatuuri. Analüüsitakse diktatuuri eri vormide sarnasusi ja erinevusi. Õpitakse tundma Teise maailmasõja eelset rahvusvahelist olukorda ja riikidevahelisi suhteid ning esile tooma Teise maailmasõja põhjusi.
- Analüüsitakse allikaid, sh dokumente, ning õpitakse tundma baaside lepingu ja MRP lisaprotokollide sisu ning olukorda, milles lepingud sõlmiti, tehakse dokumentidele tuginedes järeldusi ja antakse hinnanguid. Õpitakse tundma sündmuste kronoloogiat Eestis ning sündmuste seotust rahvusvahelise olukorraga. Analüüsitakse Eesti Vabariigi võimalusi ja valikuid Teise maailmasõja eel ning ajal.
- Õpitakse tundma ajalooliste isikute elu ja tegevust. Suunatakse õpilasi ise informatsiooni otsima, erinevaid infokanaleid kasutama. Õpitakse tundma Eesti Vabariigi ajaloo põhisisu ning arengu põhijooni. Õpitakse tundma üldisi muudatusi nii maailma kui ka eesti kultuuri arengus. Õpilased koostavad esitlusi individuaalselt või rühmatöö tutvustamiseks IKT vahendeid kasutades.
- Ajalooalane uurimistöo võib olla elusolevate vanema põlvkonna esindajate või sugulaste elukäigu uurimine, seoste loomine õpitud lähiajaloo, pereloo ja kodukoha ajaloo vahel.

ÕPITULEMUSED

Maailm kahe maailmasõja vahel 1918–1939

9. klassi lõpetaja:

- näitab kaardil Esimese maailmasõja järel toimunud muutusi (Versailles' süsteem);
- toob esile rahvusvahelise olukorra teravnemise põhjusi 1930. aastail;
- iseloomustab ning võrdleb demokraatlikku ja diktatuurset ühiskonda;
- iseloomustab ning võrdleb Eesti Vabariigi arengut demokraatliku parlamentarismi aastail ja vaikival

ajastul;

- iseloomustab kultuuri arengut ja eluolu Eesti Vabariigis ning maailmas, nimetab uusi kultuurinähtusi ja tähtsamaid kultuurisaavutusi;
- seletab ja kasutab kontekstis mõisteid demokraatia, diktatuur, autoritarism, totalitarism, ideoloogia, fašism, kommunism, natsionaalsotsialism, repressioon, Rahvaste Liit, Versailles` süsteem, vaalikajastu, parlamentarism, Tartu rahu;
- teab, kes olid järgmised isikud ja iseloomustab nende tegevust: Jossif Stalin, Benito Mussolini, Adolf Hitler, Franklin Delano Roosevelt, Konstantin Päts ja Jaan Tõnisson;

Teine maailmasõda 1939–1945

9.klassi lõpetaja:

- näitab kaardil Teise maailmasõja sõjategevust Idarindel, Läänerindel, Vaiksel ookeanil ja Põhja-Aafrikas ning muudatusi Teise maailmasõja järel;
- iseloomustab, milline oli rahvusvaheline olukord Teise maailmasõja eel, ja toob esile Teise maailmasõja puhkemise põhjusi;
- selgitab MRP ja baaside lepingu tähtsust Eesti ajaloos;
- iseloomustab Eesti Vabariigi iseseisvuse kaotamist;
- teab, millal algas ja lõppes Teine maailmasõda, toob esile Teise maailmasõja tulemused ning tagajärjed;
- teab, mis riigid tegutsesid koostöös Saksamaaga ja mis riikidest moodustus Hitleri-vastane koalitsioon;
- seletab ja kasutab kontekstis mõisteid MRP, holokaust, küüditamine, baaside leping, okupatsioon, Atlandi Harta, ÜRO.

Maailm pärast Teist maailmasõda 1945–2000

9.klassi lõpetaja:

- iseloomustab külma sõja kujunemist ja olemust, toob esile selle avaldumise valdkonnad ja vormid;
- näitab kaardil olulisemaid külma sõja aegseid kriisikoldeid ja muutusi maailma poliitilisel kaardil 1990. aastail;
- iseloomustab tööstusriikide arengut USA ja Saksamaa Liitvabariigi näitel;
- iseloomustab kommunistlikku ühiskonda NSV Liidu näitel ning Eesti arengut NSV Liidu koosseisus;
- toob esile kommunistliku süsteemi kokkuvarisemise põhjused ja tagajärjed;
- analüüsib Eesti iseseisvumise taastamist ja Eesti Vabariigi arengut;
- iseloomustab kultuuri ja eluolu 20. sajandil;
- seletab ja kasutab kontekstis mõisteid perestroika, glasnost, külm sõda, kriisikolle, kollektiviseerimine, industrialiseerimine, plaanimajandus, massirepressioon, Atlandi Harta, Euroopa Liit, NATO, Balti kett, laulev revolutsioon;
- teab, kes olid järgmised isikud, ja iseloomustab nende tegevust: Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin, Arnold Rüütel, Lennart Meri, Edgar Savisaar, Mart Laar.

HINDAMINE JA TAGASISIDE

Õpitulemuste kontrollimise ja hindamise vormid on mitmekesised, sisaldades suulist ja kirjalikku küsitlust, tööd kaartide, dokumentide, allikmaterjali ja piltidega, referaadi, loovtööd. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, kommenteerimist ning usaldusväarsuse üle otsustamist. Üksikfaktide tundmisele eelistatakse olulisemate ajaloosündmuste ja nähtuste analüüsi nõudvaid ülesandeid. Kolmandas kooliastmes on kontrolliks ja hindamiseks nii avatud kui ka etteantud valikvastusega ülesanded.

KASUTATUD KIRJANDUS

- Ajalooatlas, kontuurkaardid, seinakaardid, skeemid ja tabelid.
- Illustratiivne pildimaterjal, fotod, kroonikafilmid, näiteks filmid „Detsembrikuumus“, „Nimed marmortahvil“.
- Eesti Vabariigi põhiseadused, dokumendikogumikud (nt Asutava Kogu dokumendid), allikakogumikud (nt Baltimaade ajaloo lugemik. Avita, 2002; Eesti ajaloo pöörded. Dokumente ja materjale vene õppekeelele gümnaasiumile. Argo, 2008).
- Ajalooõpetaja käsiraamatud (nt Tagasivaade minevikku, erinevad vaatenurgad. Zvaigsne, 2000; Ajalugu ei ole ainult minevik, minevik ei ole veel ajalugu. EAS, 2004; Holokaust, õppematerjal. EAS, 2007; Kommunistlike režiimide kuritegudest, õppematerjal. Infotrükk, 2009).
- Elulooraamatud, teemakirjandus, ajaloolane ilukirjandus.

- Digitaliseeritud ajalehed (www.dea.ee).
- ERRi saadete arhiiv (<http://etv.err.ee/arhiiv.php>).
- Dokumentaalsarjad, nt „Tuulepealne maa“, „Eesti aja lood“.
- IKT-põhised õppematerjalid: interaktiivsed töölehed, nt www.koolielu.ee ja www.miksike.ee.
- Muuseum ja ajalooline keskkond.